

Додаток: Сучасний Читач

У наш час уміння читати стає необхідним і звичним. Якщо ми зосередимо увагу не на суспільному, а на особистому вимірі цього вміння, то спробуємо зауважити, що у звичці читання може бути "творчим" елементом, тобто *що здатне робити цю звичку плідною ("незвичною")* для читача.

Я склав довжелезний (з 68 запитань) питальник під назвою "Сучасний читач", які розіслав електронною поштою різним людям. Оскільки я не прагнув досягти жодної соціологічної мети, а звичайна спроможність відповідати більшості з опитаних (загалом 20 осіб), так чи інакше обмежена кількогадиною витратою часу, необхідною для зосередження над відповідями, можна вважати, що факт і тема читання для відповідачів були і плідним, і вартим бодай найменшого самокритичного аналізу явищем.

Перш ніж доступити до відповідей читачів, слід зробити необхідні обмеження цього конкретного читацького поля. Перше: у нас немає змоги знати про всі "соціологічні" обставини, які зумовлюють ту чи іншу читацьку реакцію. Друге: ми приймаємо те, що читач – особа мінлива і відповіді його залежать від його читацького досвіду, неоднакового у різний час. Третє, ми обмежуємо поле такою гіпотетичною умовою: доцільно розглядати *читача у перспективі*, тобто такі його позитивні читацькі дії, які спричинюються до його нової читацької якості.

Тут слід зробити виділення. *Якщо ми поглянемо на образ представленого нижче сучасного читача, ми, з одного боку, побачимо того, для кого читання є звичною культурною практикою, а тому доцільно в дуці цього есею звертати увагу саме на те, що є сталого у цій звичайній практиці його читання і, особливо, що в цьому сталому є в розвитку, є конструктивним. З другого боку, ми приймаємо те, що досвід читання тим чи іншим чином впливає на спосіб висловлювання, а тому доцільно зважати на формулювання відповідей.*

Коли я складав запитання, то мав перед очима цілком певний образ – досвідченого, уважного, ненаївного читача, який читає і художню, і наукову літературу, якому подобається як читати, так і міркувати над прочитаним (сказати б, другий тип читача за Гессе); який сприймає красу і глибину твору не лише через його смисли, але й через спосіб висловлення, а тому читача, досвідченого в різних мовах; головню ж читача, який читає не *щось*, а *для чогось*.

Оскільки я не є фахівцем-суспільствознавцем, далі роботі не буде подано звичайного, властивого соціологічній науці аналізу відповідей запитаних. Крім іншого, цим я висловлюю бажання пом'якшити або й зняти завжди безумовне для таких "опитувальних" робіт соціологічне зважання на місце людини в суспільстві залежно від її віку, освіти, професії, улюблених занять, смаків, преференцій, негативних позицій, понять істини чи несправедливості і под. Тут є спроба звести науки про читання до найпростішого твердження "людина читає" і подивитися, як у такому опрощенні "звучить" сучасний читач.

Утім, деякі конкретні і зрозумілі як звичні риси загального образу читача, який відповідав на цей питальник, змалювати таки треба.

- Цей читач любить читати (на питання про це всі відповіли ствердно, тож питання і відповіді випущено).

- Як правило, робота цього читача пов'язана з читанням (випущено).
- Він читає передовсім книжки.
- Але схильний розуміти *образ* реальності як тексту, а отже, "відчитувати" його, достатньо широко, поза предметом – книжкою.
- Він відзначає, що якісне читання пов'язано для нього радше з зосередженням над твором.
- Він не читає надто повільно і майже не читає дуже швидко. Його повільніше читання пов'язано з намаганням глибше проникнути в читане.
- Він вміє читати нараз 2-3 різні книжки.
- Його читання якогось твору зазвичай не є "суцільним" (від початку до кінця), і йому доводиться зважати на іншу інформацію.
- Він читає передовсім художню літературу, а також періодику (адже він - сучасний).
- Він звичайно читає принаймні однією іноземною мовою.
- Він докладляє зусиль, аби знайти цікаву йому книжку (що означає він може її знайти).
- Він користується різними бібліотеками, дедалі більше – розміщеними в інтернеті.
- Йому подобається, якщо зміст твору відповідає його книжковому оформленню. Він звертає увагу на ілюстрації і довідкові матеріали в книжці і, як правило, читає супровідні до твору передмови чи післямови.
- Він – читач емоційний і обережний водночас: яскраві думки, які викликає читання, він записує на полях книжки; але те, що ці записи він робить олівцем, вказує, що його ставлення до книжки схоже на ставлення до предмету культури: залишити свій обережний слід, який проти сталої чорної фарби не важить майже нічого.
- Він – практичний читач, тому, якщо стисло викладає на папері зміст прочитаного, то робить це лише за потреби.
- Оскільки він практичний, то передбачає, що йому знадобляться колись цитати з читаного, тому він робить виписки. Дедалі частіше він оформлює їх в електронному форматі, що означає, що він сам (хоч, може, і зрідка), пише.
- Здається, його уважність до читаного, зокрема, проявляється в тому, що він вміє помічати помилки, і, звісно, помилки в незвичному – неправильному написанні – мовні він помічає передусім. Його обурюють перекручення фактів. Він здатен помітити брак логіки і її завихрення. Утім, лише зрідка він підозрює, що в творі можуть бути навмисне закладені помилки.
- Він майже ніколи не шкодує за часом витраченим на читання.
- Час від часу він таки перечитує твори. Час до часу, частіше чи рідше, він перечитує думки автора. І, звісно ж, як правило, по два-три рази він перечитує те, що написав сам (очевидно, він підозрює і себе в помилках).
- Він читає вголос – йому відомо, що це може сприяти кращому розумінню читаного.
- Легко йому читати те, що має досконалу форму (часто простою, чіткою мовою) і цікавий зміст. Легкий текст – зазвичай улюблений.
- Він має різні стратегії читання, якщо твір не дається йому легко. А не дається зчаста наукова література – нерідко професійна, яку читати доводиться. Ім'я перешкод для читання – легіон (звичайно в ньому це – центурії досі невідомого знання, яке не дозволяє добре оцінити читане, і

когорти складного стилю). Читач знає, що знищити більшість ворожих легіонерів можна часто редакторським спрощенням.

- Коли він читає неухважно, знає – це погано.
- Якщо його спитати про красу написаного, він не вагатиметься й миті, – це необхідно, скаже, як повітря, а без неї зле.
- Його досвід дозволяє йому казати про те, яким він не є, – він вказує на гіршого читача, вирізняючи краще в собі – те, що є, і те, чого він прагне.
- Питання цензури виявляється достатньо складним для нього, щоб можна було дати якусь тверду відповідь – потрібна вона чи ні. Щось усе-таки в цій цензурі є.
- Не дарма автори у різні часи клали пів життя на писання своїх творів, – він знає про це і звертається до них. Утім, він дедалі більше відчуває, що читати давніших авторів він мусить, бо це, зрештою, йому ще й подобається.
- Коли ж почалася сучасність, здається, більш-менш, для нього ясно – від часу його народження.
- У принципі, його цікавить, за яких обставин твір з’явився на світ, але лише тоді, коли його цікавить сам твір.
- Хочеться, – ні, треба говорити про прочитане (з друзями і близькими).
- Він, загалом, призвичаєний довіряти порадам щось прочитати, але й сам охоче поділиться своєю радістю від читаного, тож радо радитиме літературу (переважно художню) ближньому.
- Якщо він вже взявся за справу, дочитає до кінця. Ну, хіба вже занадто нудна ця, та й то переважно наукова, лектура. А от книжок, які він збирається прочитати у своїй світлій перспективі просто багато. Якщо їх небагато, це через втому чи поганий настрій.
- Дарувати книжки? Так, але тим, кому вони сподобаються. Тож, хай вони сподобаються.
- Особливі для нього письменники і твори – о, які вони різні.
- Чи виникають у нього сумніви від читаного? Як часто це трапляється, він не каже, але реагує на них.
- Йому подобається, загалом, його читацький досвід.
- Читання впливає на його життя.
- Умови для найкращого зосередження створюють ідеальний стан для читання.
- Він часом думає, що канон йому непотрібен. Дивак.
- Спитай, і він назве і плюси, і мінуси читання. *To read or to live, is that the question?*
- Для чого він читає? Це частина його життя – тут і тепер, там і згодом.

Отже, питання і відповіді:

Що є для Вас Вашим найбільшим читацьким показником?

- Читач 1. “Якість” читання
- Читач 2. “Якість” читання
- Читач 3. “Якість” читання
- Читач 4. “Якість” читання
- Читач 5. Обов'язковий відповідний настрій та стимул для читання
- Читач 6. Добра (як на мій суб'єктивний смак-☺) якість прочитаного і отримана насолода
- Читач 8. Кількість прочитаних книжок
- Читач 9. “Якість” читання, швидкість читання, паралельність читання кількох творів
- Читач 10. Різноманітність читаних текстів +++
- Читач 11. Кількість прочитаних книжок, різноманітність читаних текстів, «якість» читання
- Читач 12. “Якість” читання
- Читач 13. Час, який іде на читання, кількість прочитаних книжок
- Читач 14. Швидкість читання, паралельність читання кількох творів
- Читач 15. Кількість прочитаних книжок, “якість” читання, швидкість читання
- Читач 16. Кількість прочитаних книжок - цей пункт важливий, але за умови, що йдеться про “якісну” літературу та “якісне” читання, “якість” читання сюди додай здатність добирати якісні тексти та рефлексувати над прочитаним. Критично аналізувати та відсівати всіляку “пургу”
- Читач 17. Різноманітність читаних текстів
- Читач 18. Різноманітність читаних текстів
- Читач 19. Різноманітність читаних текстів
- Читач 20. Пам'ять про прочитане

Виділіть (вказіть) ті тексти, які Ви читаєте більш-менш постійно:

- Читач 1. Книжки, газети, журнали, електронні тексти (публікації в електронній періодиці, чи просто щось, що знайду в Інтернеті)
- Читач 3. Книжки, газети (рідко, за винятком спеціалізованих, напр., “Критики”), журнали (іноді; гуманітарного профілю), електронні тексти: художні тексти (часто – класична література, яка завжди у електронному доступі і немає необхідності захищати нею полиці), критику – відгуки на літературні твори чи ті теми, які мене на цей час цікавлять; публікації, що містять необхідну для роботи інформацію
- Читач 4. Книжки, газети, електронні тексти – новини інтернету,
- Читач 5. Книжки, газети, журнали, електронні тексти (які саме) – усе з перерахованого
- Читач 6. Книжки, газети (якщо я в Україні - то щодня; інакше – раз на тиждень, «Дзеркало тижня» в Інтернеті), журнали, щодо електронних текстів – не знаю. Досить часто читаю у електронному форматі тексти з журналів, які теоретично можна дістати й у паперовому вигляді; подібна ситуація буває з книжками. Суто «Інтернету» діяльність – як от, форуми, live journals чи тексти, які прочитати можна тільки в Інтернеті проєкти переглядаю дуже рідко – здебільшого як хтось мені скине лінк на щось цікаве. Єдиний виняток – „електронні тексти” дотичні музики чи кіно, які переглядаю (рідше – читаю) більш-менш постійно.
- Читач 7. Газети, журнали, електронні тексти як новинні, так і з фаху
- Читач 8. Книжки, журнали, електронні тексти (які саме – художня і спеціальна література)
- Читач 9. Книжки, газети, журнали, електронні тексти (наукову, довідкову, спеціалізовану та художню літературу)
- Читач 10. Книжки, газети, журнали
- Читач 11. Книжки, електронні тексти (новини або статті що мене цікавлять)
- Читач 12. Газети, електронні тексти
- Читач 13. Книжки, журнали, електронні тексти (спеціалізовані статті)
- Читач 14. Книжки, електронні тексти
- Читач 15. Книжки
- Читач 16. Книжки й журнали: художня література, наукові тексти, підручники з укр. Мови, коли готуюся до пари, рецензії на книжки в періодиці. З електронних текстів – мейли, прес-релізи:)скачані з нету художні та культурологічні тексти: а ще читаю оголошення і реклами
- Читач 17. Книжки, газети, журнали, електронні тексти
- Читач 18. Книжки
- Читач 19. Книжки, електронні тексти
- Читач 20. Електронні тексти: сайти новин : Укр. Правда, gazeta.ru, Львівська правда, newsru.com, сайти газет (Дзеркало тижня, Поступ, Коммерсантъ), сайт радіо “Эхо Москвы”, livejournal, imdb.com.

Які “зовнішні” тексти (напр., у місті) Ви як читач вважаєте за необхідне виокремити?

- Читач 1. Не певна, що зрозуміла запитання. Спробую відповісти так: вигляд та поведінка людей, з якими спілкуюся; реклами та оголошення у міському просторі, графіті там же...
- Читач 3. Різноманітна реклама; графіті
- Читач 4. Вивіски, реклама
- Читач 5. Політичні і суспільні новини
- Читач 6. Не знаю, чи правильно розумію «зовнішній» текст... Передовсім іншим текстом – крім надрукованого – для мене є фільм. Якщо мова про місто – то це одяг мешканців. До того – кнайпи: оформлення, меню та

поведінка людей у них. І ще – вітрини крамниць – найрізноманітніших. Це з того, що мені цікаво. А загалом ще кидається у вічі «меморіальний» текст міста – пам'ятники, дошки, туристичні шляхи (зрештою, туристичні групи). І міського транспорту загалом, і кожної його лінії зокрема.

Читач 9. Слогани як різновид зовнішньої реклами

Читач 10. Бігборди, рекламні плакати на парканах

Читач 13. Зовнішня реклама (комерційна), кіноплакати і театральні афіші

Читач 14. Якщо я правильно розумію питання, то йдеться про рекламу?

Читач 16. Знов-таки, реклама й оголошення

Читач 19. Виокремити? Всі – місто ними говорить, окрім біг-бордівської масованої реклами. Іншими словами – людські

Читач 20. Тексти реклами, вивіски магазинів, назви вулиць.

За якими показниками Ви можете виділити своє “якісне” читання:

Читач 1. Зосередженість під час читання, нотування при читанні; щось після цього залишається

Читач 2. Зосередженість під час читання, нотування при читанні, користування довідниковою літературою

Читач 3. Зосередженість під час читання (як необхідна умова, але не показник), нотування при читанні, користування довідниковою літературою; знову ж таки: здатність до цілісного розуміння, глибокого осмислення і критики

Читач 4. Повільність і інтерпретація

Читач 5. Зосередженість під час читання – так; нотування при читанні – часом (вибірково); користування довідниковою літературою – переважно; обов'язковість відчуття „ага!” і пізнання, висновкотворення, аналітика

Читач 6. Зосередженість під час читання, нотування при читанні, користування довідниковою літературою; Ваш варіант: усе разом + якщо книжка відсилає мене, переконує почитати чи переглянути якусь/якісь інші книжки чи статті. Або якщо вона доповнює прочитані перед тим книжки.

Читач 8. Зосередженість під час читання

Читач 9. Зосередженість під час читання

Читач 10. Зосередженість під час читання +++

Читач 11. Зосередженість під час читання, нотування при читанні

Читач 12. Зосередженість під час читання, час, виділений для читання

Читач 13. Зосередженість під час читання, користування довідниковою літературою

Читач 14. Добре пам'ятати прочитане !!!

Читач 15. Зосередженість під час читання

Читач 16. Зосередженість під час читання так; нотування при читанні так; здатність до рефлексії. Прочитавши текст, хочу могли додати кілька своїх свіжих думок до цієї теми. Продовжити її, поділивши думку автора або розпочавши з ним полеміку. А ще – маю запам'ятати твір, “увібрати” його в себе, бо інакше текст по якомусь часі губиться для мене, зникає.

Читач 17. Зосередженість під час читання

Читач 19. Насолода

Читач 20. Довга пам'ять про прочитане

Ви читаете текст добре відомою Вам мовою:

Читач 2. Повільно

Читач 3. Швидко

Читач 4. Повільно

Читач 5. Повільно, не швидко,

Читач 6. Швидко (іноді – надто швидко, тому часом тішуся, що більшість наукових текстів читаю англійською, що трохи сповільнює темп – порівняно з українською, російською чи польською, читання в яких можна часом схарактеризувати „зашвидко” – хоча, звісно, рекордів швидкісного читання не б'ю, просто повз увагу проскакують шматки тексту)

Читач 7. Швидко

Читач 8. Швидко

Читач 9. Дуже швидко

Читач 10. Не швидко

Читач 11. Не швидко

Читач 12. Швидко

Читач 13. Швидко, дуже швидко

Читач 14. Швидкість читання залежить не від мови, а від властивостей тексту!

Читач 15. Не швидко

Читач 16. Швидко

Читач 17. Дуже швидко

Читач 18. Не швидко

Читач 19. Швидко

Читач 20. Не швидко, швидко

Як часто Вам доводиться змінювати і в який бік швидкість читання?

Читач 3. Пришвидшувати – внаслідок обмеження у часі (підготовка до занять), за рахунок – навіть – побіжного перегляду тексту з детальнішим причитуванням необхідних фрагментів

Читач 5. Швидкість читання, гадаю, постійно однакова. Можливо трохи швидша і поверховіша, коли бачу, що інформація не нова (щодо суспільно-політичних новин)

Читач 6. Питання стосується читання загалом – чи протягом свого життя я почала швидше чи повільніше читати? Чи читання конкретного твору? Якщо мова про твір – то здебільшого доводиться сповільнювати читання у моментах, коли відчуваю, що не розумію чи погано розумію, що сказав автор, чому він сказав це, чому сказав саме тут. Якщо говорити про швидкість мого читання загалом – то до певного віку я її активно нарощувала і застосовувала до всіх книжок, Але згодом – найчіткіше я це відчула вже після закінчення університету – я перестала використовувати ту максимальну швидкість, навіть прості тексти читаю повільніше (скажімо, як перечитую інколи якусь дитячу літературу) – окрім як коли гортаю щоденні газети або вирішую, чи братися за якусь книжку чи статтю.

Читач 7. Нечасто зменшую швидкість.

Читач 8. Часом сповільнюю читання, коли щось особливо зацікавить.

Читач 9. В залежності від складності і смислової насиченості тексту читання уповільнюється чи прискорюється – якщо текст дуже простий, наприклад, детектив.

Читач 10. Ніколи

Читач 11. В бік швидко і дуже швидко

Читач 12. Якщо це пов'язано з роботи і мені необхідно прочитати багато текстів, починаю читати дуже швидко.

Читач 13. Коли текст не художній а науковий і його треба не лише читати а ще й розуміти, читання уповільнюється, незрозумілі уривки можу перечитувати по кілька разів.

Читач 14. Дуже важко відповісти якимось середньостатистично... зміна швидкості читання залежить від того, що читаш. Можна швиденько «перебігти» текст якоїсь статті в газеті чи в Інтернеті, а можна довше «зависнути» на якомусь абзаці Вітгенштайна або ж просто насолоджуватись від речення у Свідзінського. Тож дати чітку відповідь, на жаль, не зможу...

Читач 15. Не часто, переважно уповільнювати

Читач 16. Коли хочу подумати над якимось моментом, зупиняюся, сповільнюю темп читання. Щось особливо важливе – це, звісно, суб'єктивний погляд – перечитую. В нудних мені текстах щось навмисно пропускаю...

Читач 18. Нечасто уповільнюю

Читач 20. Багато мережевих текстів нерідко пробігаю очима.

Оксана Забужко. Ви запитували про фахове читання, річ у тім, що письменницьке професійне читання депо різниться від власне читацького. Його секрет полягає в тому, що ти знаєш, як це зроблено. Рухаючись разом із автором, ти як колега бачиш, як він працює. Це схоже на те, як спостерігає боксер за боксером – аплодує у найбільш удалих моментах: “який хід, як здорово!” або навпаки: “тут зірвався, не витягнув”. Чому мені ще так подобається читати англійською? Бо іноземною я читаю трохи повільніше, ніж українською, і це відчуття повільного читання, коли бачиш, як “зроблено” речення. Коли читаш рідною мовою, текст проскакує – ти “знімаєш” лише сенс. А тут видно саму структуру, бо вона стає прозорішою при уповільненому й уважнішому читанні.¹

Чи трапляється Вам читати кілька книжок в один час? Якщо так, то як часто і по скільки в середньому?

Читач 1. Часами трапляється, але намагаюся цього уникати. Не більше трьох книг одночасно.

Читач 2. Я постійно читаю по кілька книжок нараз, в середньому по 3-4.

Читач 3. Іноді, хоча намагаюся цього уникати. Класичний варіант – художня книжка (іноді є 1 – 2 відкладені) + теоретична/критична праця з теми, якою займаюся + кілька видань для підготовки до занять

Читач 4. Так. Але не більше 2 одночасно. Трапляється раз на місяць.

Читач 5. Так, але не часто.

Читач 6. Так. Залежить від періоду. Але переважно читаю тексти, потрібні мені для наукової праці, і паралельно – хоча б з годинку на день – ще якийсь художній текст для задоволення. Проте якщо справді інтенсивно працюю з науковою літературою (чи, точніше, літературою, потрібною мені до науки – бо це бувають публіцистичні, рідше – художні тексти), можу й не читати нічого „зайвого”. Але тоді можу читати кілька „потрібних” книжок одночасно – але з різних сфер, скажімо, одну теоретичну, одну історичну.

Читач 7. Майже не трапляється.

Читач 8. Так, іноді по 2-3. Але в мене це виходить внаслідок обставин. Якби я могла, я б цього не робила.

Просто буває так, що один текст потрібний для роботи, інший цікавить з інших міркувань, ще один позичила і треба буде скоро віддати і т.п.

Читач 9. Так, зазвичай це 2-3 паралельно читаних книжки

Читач 10. Ні

Читач 11. Трапляється зі мною таке дуже часто. Можу читати 4-5 книжок одразу

Читач 12. Так, трапляється. Читаю 1-2 твори, що непов'язані з роботою.

Читач 13. Так, але не часто. В середньому це 2-3 книжки.

Читач 14. Нечасто, але трапляється. Хіба що 2.

- Читач 15. Так, інколи, 2-3
 Читач 16. Водночас можу читати зо три книжки. Це нормальна ситуація
 Читач 18. Зрідка 2-3 за раз
 Читач 19. Інко. 2-3
 Читач 20. Дуже рідко.

Як часто, читаючи якийсь твір, Вам доводиться мати до діла з іншою інформацією:

- Читач 2. Якщо читаю з редакційною чи науковою (дослідницькою) метою, то ЧАСТО маю до діла з іншою інформацією (з іншими книжками, в т.ч. довідниками)
 Читач 3. Зрідка; це можливо, однак “якість” читання знижується
 Читач 4. Постійно
 Читач 5. Постійно
 Читач 7. Постійно завжди, коли перекладаю
 Читач 8. Часто
 Читач 9. Постійно
 Читач 10. Зрідка
 Читач 11. Зрідка
 Читач 13. Випадково
 Читач 14. Якщо це серйозне, зосереджене читання, то максимально себе ізольую від іншої інформації
 Читач 16. Що мається на увазі? Здається, постійно довкола купа інформації, незалежно від того, чи щось читається...
 Читач 17. Постійно
 Читач 19. Часто
 Читач 20. Часто

Ви регулярно читаете літературу, яка тяжіє до:

- Читач 1. Художньої літератури, сучасної масової літератури, спеціальної наукової літератури, періодики
 Читач 2. Художньої літератури, науково-пізнавальної літератури, спеціальної наукової літератури, священних книг
 Читач 3. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури, сучасної масової літератури - іноді, з “літературознавчого” інтересу, спеціальної наукової літератури, священних книг періодично, якщо виникає ситуація, що сприяє зацікавленню, Періодики – нерегулярно; інших текстів: літературна критика, підручники, необхідні для навчання чи викладання добірки матеріалів
 Читач 4. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури; інших текстів – інтернет
 Читач 5. Художньої літератури – так; сучасної “високої” художньої літератури – не роблю різниці з попереднім пунктом; сучасної масової літератури – так; науково-пізнавальної літератури – так; спеціальної наукової літератури – так; священних книг – так; періодики – так;
 Читач 6. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури (намагаюся, принаймні), спеціальної наукової літератури, періодики; інших текстів (вказіть, яких) – намагаюся читати те, що належить до сучасної „високої” гуманістики, навіть якщо воно не дотичне до моєї праці безпосередньо; це випадковий набір творів – і це теж можна сказати. Адаже не все, що хотілося б почитати з сучасної літератури – чи художньої, чи наукової – можна дістати. Тож доводиться задовольнятися тим, що є в бібліотеці чи у знайомих, що вдалося здобути у цей час – тому іноді виходять смішні коктейлі.
 Читач 7. Художньої літератури, спеціальної наукової літератури, періодики, інших текстів: електронні
 Читач 8. Художньої літератури
 Читач 9. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури, спеціальної наукової літератури, періодики, інших текстів – пов’язаних із професійними потребами
 Читач 10. Художньої літератури ++++, священних книг +++, періодики +++, це випадковий набір творів +++
 Читач 11. Художньої літератури, сучасної масової літератури, науково-пізнавальної літератури, спеціальної наукової літератури, це випадковий набір творів
 Читач 12. Художньої літератури, науково-пізнавальної літератури, періодики, інших текстів - матеріали з інтернету
 Читач 13. Сучасної “високої” художньої літератури, науково-пізнавальної літератури, спеціальної наукової літератури, періодики
 Читач 14. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури, спеціальної наукової літератури, періодики
 Читач 15. Художньої літератури, сучасної “високої” художньої літератури, інших текстів: філософські тексти, бо вони є для мене фаховими
 Читач 16. Художньої літератури так; сучасної “високої” художньої літератури так; спеціальної наукової літератури так; періодики так
 Читач 17. Художньої літератури, спеціальної наукової літератури, періодики
 Читач 18. Художньої літератури
 Читач 19. Художньої літератури, інших текстів (вказіть, яких) - інет, форуми..
 Читач 20. Періодики; інших текстів: мережеві щоденники

Чи докладаєте Ви зусиль для знаходження необхідних Вам текстів? Де і як Ви шукаєте?

Читач 1. Якщо художні тексти – то останнім часом я перестала їх шукати; потрібну мені наукову літературу намагаюся шукати в Інтернеті, в бібліотеках (марна справа) та серед друзів/ знайомих/ викладачів

Читач 2. Шукаю в 1) інтернеті, 2) книгарнях і 3) бібліотеках (роблю ксерокопії)

Читач 3. Так; відслідковую нові видання через інтернет, періодику, спілкування; необхідна частина будь-якої поїздки – книжкові магазини і ринки (Петрівка як обов'язок)

Читач 4. В книгарнях, в Інтернеті

Читач 5. Так. Інтернет, книжкові магазини (звичайні і інтернетних), бібліотеки

Читач 6. Так. В бібліотеках, Інтернеті (якщо є хоч якийсь шанс, що цей текст там можна знайти). На щастя, польські бібліотеки мають електронні каталоги і міжбібліотечні абонементи справно працюють. У знайомих, друзів можу шукати хіба що художню літературу. Крім того, у добрих книгарнях – часто бувало так, що саме там я бачила потрібні мені книжки, які потім або замовляла в бібліотеці, або купувала. Щоправда, я тут змішала два різні пошуки – конкретного тексту і текстів на певну тематику, та ці пошуки для мене мало відрізняються один від іншого.

Читач 7. Докладаю. Шукаю в Інтернет/книгарнях, бібліотеках, приватних книгозбірнях, вуличних „букіністичних книгарнях” (подібних львівської біля першодрукаря Федорова).

Читач 8. Тепер насамперед багато що шукаю в Інтернеті. Також вдома маю багато ще не прочитаних книжок, які обов'язково хочеться колись прочитати. Взагалі зусилля залежать від того, наскільки мені потрібен і цікавий текст.

Читач 9. Зазвичай у бібліотеці або ж в Інтернеті. Рідше – у книжкових крамниціях

Читач 10. Шукаю на полиці

Читач 11. Інколи докладаю. Залежить від того для чого мені це потрібно.

Читач 12. В моїй бібліотеці, питаю друзів, в інтернеті

Читач 13. Так, шукаю в місцях, де продаються книжки, в періодиці, в інтернеті. Як шукаю – не скажу – це мій особистий спосіб

Читач 14. Так. Шукаю у друзів і знайомих або в бібліотеках.

Читач 15. Так. По крамниціях (у т. ч. букіністичних), в Інтернеті, в бібліотеках, у знайомих (дуже рідко)

Читач 16. В бібліотеках, книгарнях, інтернет-магазинах, у друзів і знайомих, в інтернет-бібліотеках

Читач 17. Інтернет

Читач 19. І-нет, друзі

Читач 20. Так, останнім часом переважно в мережі користуючись різними пошуковими системами.

Вальтер Скотт. Деві Уилсон, – начал он свое повествование, – обычно называемый Снаффи Дэви за неизлечимое пристрастие к черному нюхательному табаку, был поистине королем следопытов, рыщущих по всяким закоулкам, погребам и лавкам в поисках редких книг. У него было чутье ищейки и хватка бульдога. Он обнаружил напечатанную готическим шрифтом старинную балладу среди листов судебных актов и выскривал editio princeps под маской школьного издания Кордерия. Снаффи Дэви за два гроша, или два пенса на наши деньги, купил в Голландии, в какой-то лавке, книгу "Шахматная игра", выпешдшую в свет в тысяча четыреста семьдесят четвертом году, первую книгу, вообще напечатанную в Англии. Он продал ее некоему Осборну за двадцать фунтов, получив еще в придачу книг на такую же сумму. Осборн перепродал этот несравненный клад доктору Эскью за шестьдесят гиней. На распродаже имущества доктора Эскью, – продолжал старый джентльмен, воспламеняясь от собственных слов, – цена этого сокровища взлетела до головокружительной высоты, и оно было приобретено самим королем за сто семьдесят фунтов стерлингов!.. Счастливей, трижды счастливей Снаффи Дэви! И да будут благословенны те времена, когда твое упорство и усердие могли так вознаграждаться!ⁱⁱ

Чи користуєтеся Ви і як часто послугами бібліотек?

Читач 3. Громадських, спеціалізованих, інтернетних, записаних на електронних носіях; домашніх: так. Можна знайти малотиражні видання, рідко присутні у бібліотеках, старі видання, до того ж, це книжки, позначені чиеось читацькою присутністю; люблю читати книжки з помітками цікавих для мене людей. Час до часу доводиться користуватися архівами, працювати з рукописними текстами

Читач 4. Ніколи

Читач 5. Громадських, спеціалізованих, інтернетних, записаних на електронних носіях – так

Читач 6. Так, я постійно користуюся двома університетськими бібліотеками у Любліні, правда, цього року значно менше працюю у читальних залах – просто беру книжки додому. У Львові іноді забігаю на Драгоманова, але тепер уникаю цього – бідна та непривітна. Іноді користуюся інтернетними – але переважно як знаходжу якусь цікаву для себе громадку текстів, то скачую цікаві для мене, а потім вже просто їх друкую чи читаю з комп'ютера. Так само користуюся бібліотеками друзів та знайомих.

Читач 7. Громадських, спеціалізованих, інтернетних, записаних на електронних носіях; не часто.

Читач 8. Тепер найчастіше користуюся послугами інтернетних бібліотек, а іноді також наукової бібліотеки.

Іншими бібліотеками не користуюся, оскільки не сподіваюся знайти там достатньо великого вибору книжок.

Але якби, скажімо, в мою районну публічну бібліотеку регулярно надходили книжні новинки, хоча б художньої літератури, я б охоче туди ходила. Не всі книжки, які хочеться прочитати, можна купити – якщо я тільки раз прочитаю цю книжку і більше ніхто її не читатиме, шкода грошей і нема місця, де такі книжки тримати вдома. А прочитати все таки хочеться.

- Читач 9. громадських, спеціалізованих, інтернетних
 Читач 10. Громадських, спеціалізованих, інтернетних, записаних на електронних носіях - ніколи (крім домашньої)
 Читач 11. Громадських, записаних на електронних носіях
 Читач 12. Громадських, інтернетних
 Читач 13. Спеціалізованих, інтернетних: користуюся дуже часто
 Читач 14. Спеціалізованих, інтернетних, приватними книгозбірнями у знайомих
 Читач 15. Громадських, інтернетних
 Читач 16. Громадських, спеціалізованих, інтернетних, записаних на електронних носіях,
 Інше (вказіть): всіма користуюсь, найчастіше спеціалізованими - щотижня
 Читач 18. Громадських, постійно
 Читач 19. Так. Люблю бібліотеки
 Читач 20. Громадських (рідко)

Чи читаєте Ви, як часто і яку літературу в електронному форматі?

- Читач 1. Кожного дня – періодику, а також наукову літературу. Часами також читаю і художню (наприклад, сканованого піратами Гаррі Поттера ☺)
 Читач 2. Наукові та науково-популярні інтернетні статті, також електронні копії деяких художніх чи священних текстів
 Читач 3. По змозі уникаю, крім невеликих за обсягом художніх чи культурологічних і літературознавчих публікацій; однак, якщо доводиться користуватися електронним варіантом, то текстів, як правило, не роздруковую. Шукаю в Інтернеті різномірну інформацію
 Читач 4. Художню л-ру, публіцистику.
 Читач 5. Так, майже регулярно
 Читач 6. Так, читаю. Колись мала манію читати художню літературу. Тепер – наукову, але здебільшого - статті. Крім того, не знаю, чи можна віднести до електронного формату сфотографовані чи зіскановані книжки. Але останнім часом багато речей читаю саме в такому форматі.
 Читач 7. Читаю, нечасто, спеціальну наукову літературу.
 Читач 8. Переважно по роботі. Але іноді й для розваги, чи коли йдеться про якусь напумілу книжку, новинку, а я невпевнена, що мені варто її купувати або якщо цей текст в іншому форматі недоступний.
 Читач 9. Так. Художню, довідкову, публіцистику
 Читач 10. Ніколи
 Читач 11. Не люблю читати літературу в електронному форматі. Намагаюся її роздрукувати, або купити книжку, що мене цікавить.
 Читач 12. Періодика, кожний день
 Читач 13. Читаю спеціалізовану літературу, рідше художню, але не можу читати великі об'єми тексту на екрані, тому багато роздруковую
 Читач 14. Читаю. Найчастіше – періодику, а також деколи статті наукового характеру.
 Читач 15. В основному фахову, тобто філософську, але часом і художню
 Читач 16. Художка та культурологія – зараз читаю нечасто. Намагаюся знаходити в книжковому варіанті. А, ще новини читаю в неті – це пасує? :)
 Читач 17. Читаю, 80%
 Читач 19. Часто. Що прийдесться
 Читач 20. Постійно.

Яке значення має для Вас книжковий формат, якість паперу, якість друку?

- Читач 1. Загалом – дуже приємно тримати в руках пахнучу книгу, на гарному папері із цікавим шрифтом і те де. Але останнім часом намагаюся не звертати на це увагу, бо часто це не показник вмісту, а дешеві «понтни». Особливо, коли це стосується наукової літератури – одна з найкращих наукових книг, яку я недавно читала, була оформлена як якась дешева фантастка. Так що значення формату для мене, напевне, має лише у випадку художньої літератури – приємно, коли усе гарно та стильно підібрано (і головне – співпадає із стилем написаного).
 Читач 2. Не має, але трохи дратує, коли формат незручний для читання.
 Читач 3. Важливе; це частина культури читання, хоча заради тексту можу не звертати уваги.
 Читач 4. Жодного.
 Читач 5. Невелике. Головне, щоб текст був чітко віддрукований і читабельний
 Читач 6. Мав дуже велику. В дитинстві я за цим часто вибирала книжки, якщо не знала, про що вони, їхніх авторів. Зараз цей спосіб вибору використовую дуже рідко – хоча багато „особистих” відкриттів сталося саме через нього. Формат, якість паперу і друку (цікавими мені видаються й такі види паперу та друку, які годі назвати якісними), й, що для мене особисто страшенно важливо, запах книжки, може збільшувати насолоду від читаного (навіть дуже сильно), й книжки, які свого часу справляли на мене потужне враження, окрім самого змісту, мали ще й щось особливе у своєму фізичному вигляді. Проте, звісно, як мені треба (або дуже хочеться) прочитати саме цей конкретний текст, то я не зважаю на „зовнішність” книжки.
 Читач 7. Велике. Шрифт також має бути чітким, зайва декоративність, наприклад, додавання тінні у великій

кількості тексту розмиває літери і заважає сприймати смисл.

Читач 8. Помірне. Насамперед для мене важлива зручність для читання, щоб зручно було тримати книжку в руці, щоб шриффт був не надто малий. Прикладом дуже незручного, хоча й естетично гарно оформленого видання для мене є "Дванадцять обручів" Андруховича. Люблю вживані, трохи потерті книжки. Головне, щоб вони не розліталися.

Читач 9. Практично ніякого, за винятком ілюстрованих книжок

Читач 11. Велике значення.

Читач 12. Книжковий формат треба бути зручний для читання – іншими словами, не дуже великий

Читач 13. Має велике значення. Наприклад, мені неприємно читати книжки на сірому папері, я не сприймаю поганої якості друку – якщо папір дешевий, значить ця книжка несерйозна, не варта моєї уваги. Люблю читати книжки середнього формату.

Читач 14. Велике, вдалий формат, відповідний папір і друк створюють додатковий фактор задоволення на рівні тактильних відчуттів.

Читач 15. Книжковий формат – першорядне значення. На якість паперу та друку загалом не зважаю; головне, щоб вони не заважали читати.

Читач 16. Надаю перевагу книжкам, а не електронним версіям. Книжка має бути видана красиво та якісно – ідеться про оформлення, зміст, переклад і редагування.

Читач 17. Покет-бук – найзручніший.

Читач 18. Не має значення

Читач 19. Якщо добрий текст – ніякий. М'яка обкладинка і туалетний папір – в більшості випадків ознака поганого тексту (чтива)

Читач 20. Велике.

Чи звертаєте Ви увагу на оформлення, ілюстрації, довідниковий матеріал книжки?

Читач 1. Так, якщо мені це потрібно

Читач 2. Обов'язково

Читач 3. Так – на все; книжка – це окремий твір; читані в рукописах твори іноді перечитую у книжковому вигляді

Читач 4. Так

Читач 5. Якщо книжка «гарно видана» - це завжди плюс, але не вирішальна ціха. Так само ілюстрації, хоч якщо влучно підібрані, тоді це більше, ніж перевага. Але якщо, наприклад, наукова література без довідникового матеріалу, тоді для мене це свідчення низької якості змісту, якщо це лише художня книга, то довідниковий матеріал – бажаний, але не необхідний плюс.

Читач 6. Так.

Читач 7. Звертаю.

Читач 8. Іноді так, насамперед довідковий матеріал.

Читач 9. Так.

Читач 10. Так

Читач 11. Так

Читач 12. Якщо стосується до науково-пізнавальної літератури

Читач 13. Надаю великого значення художньому і дизайнерському оформленню книжки (тому що сама дизайнер) – оцінюю його з професійної точки зору, звертаю увагу на довідниковий матеріал – мені подобається його читати.

Читач 14. Так, звичка розглядати малюночки сидить, напевно, у кожній людині з дитинства! У випадку вдалого вирішення візуального образу книжки, як я вже писала вище, створюється додатковий фактор задоволення. А довідниковий матеріал – це взагалі окрема розмова, фахово укладений та організований він може стати, якщо не важливішим від самого тексту, то вагомою частиною книжки.

Читач 15. На перші два майже ніколи. Проте у філософських книжках велике значення мають предметні й іменні покажчики, яких часто бракує.

Читач 16. На ілюстрації найменше. Якщо це цікаві фото – тоді розглядаю уважніше. Оформлення – ідеться про поліграфію – так, звертаю увагу. На довідниковий матеріал теж.

Читач 17. Так

Читач 18. На ілюстрації і довідковий матеріал

Читач 19. Угу. Особливо, якщо збираюся її купити

Читач 20. Так.

Що з доповняльного до твору книжкового матеріалу Ви читаєте:

Читач 2. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії,

Інше (вказіть): покажчиками часом користуюся, бібліографіями - переважно ні. Інше: шукаю назву в оригіналі (якщо читаю переклад), чийм є авторське право (copyright), рік, місце видання, кількість видань

Читач 3. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії,

Інше (вказіть): а також анотації (як окремий жанр, що рідко прямо співвідноситься зі змістом книжки ☺), бібліографічні дані самого видання; будь-які елементи інтексту і не тільки: рік першого видання, видавництво і т.д.

- Читач 4. Передмови, примітки, післямови,
 Читач 5. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії – переважно усе
 Читач 6. Передмови, примітки, післямови, біографії, бібліографії,
 Інше (вказіть): покажчики дуже рідко – хіба на стадії „приглядання” до книжки, або коли не маю часу чи бажання читати її повністю. Останнім часом для мене дуже зросла вага бібліографії – нерідко саме звідси починаю читати книжку. І там же завершую.
 Читач 7. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії,
 Інше (вказіть): обов’язково проглядаю
 Читач 8. Передмови, примітки, післямови, біографії
 Читач 9. передмови, примітки, післямови, біографії
 Читач 11. Передмови, примітки, післямови, біографії
 Читач 12. Передмови, примітки, післямови, біографії
 Читач 13. Примітки, біографії, бібліографії, глосарійні додатки.
 Читач 14. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії,
 Читач 15. Покажчики, бібліографії
 Читач 16. Передмови, примітки, післямови, покажчики, біографії, бібліографії,
 Інше (вказіть): все це, а ще прізвище редактора й перекладача, якщо текст перекладний
 Читач 17. Передмови, примітки
 Читач 18. Передмови, примітки, післямови, біографії
 Читач 19. Все і завжди
 Читач 20. Передмови, примітки, післямови, біографії

Як часто і за яких умов Ви користуєтеся посиланнями до джерел з книжки, яку читаете?

- Читач 1. Я б залюбки, але, на жаль, мені дуже рідко вдається знайти книги, на посилання на які я звернула увагу під час читання
 Читач 2. Коли ця книжка сама входить у список джерел моєї наукової теми і відсилає мене до іншого не менш важливого джерела. Звісно, таких випадків не так багато.
 Читач 3. Досить часто; переважно маю до справи з літературою, яка відповідає професійним зацікавленням; книжки без посилань трохи розчаровують, хіба що це священні тексти ☺
 Читач 4. Ніколи
 Читач 5. Майже завжди, коли не впізнаю джерела самостійно
 Читач 6. Дуже часто – точніше, не так часто, як би того хотілося – бо годі все дістати. Але, принаймні, записую, фіксую те, що хотіла б прочитати.
 Читач 8. Не дуже часто. Переважно якщо потрібно по роботі.
 Читач 9. Дуже часто, якщо книжка чи тема мене зацікавила
 Читач 11. Залежить від рівня зацікавленості. Інколи користуюся.
 Читач 12. Рідко, якщо мені потрібна додаткова інформація
 Читач 13. Коли ця книжка спеціалізована (моя спеціальність) або з тематики, котра мене цікавить.
 Читач 14. Часто, особливо, якщо це стосується того, чим я займаюсь професійно
 Читач 15. Користуюся переважно тоді, коли треба писати якусь роботу.
 Читач 16. Якщо книжка мені цікава або стосується моїх наукових зацікавлень, тоді часто
 Читач 19. Рідко
 Читач 20. Рідко. Останній раз, коли писала дисертацію.

Чи виписуєте Ви бібліографічні дані читаної Вами книжки?

- Читач 2. Так, якщо вона – позичена.
 Читач 3. Так, “у всій повноті”
 Читач 5. Так, коли працюю над науковою працею (стаття, реферат, дисертація)
 Читач 6. Так – окрім художніх, які читаю для задоволення.
 Читач 7. Так.
 Читач 8. Так
 Читач 9. Так, якщо ця книжка стосується теми моїх досліджень
 Читач 11. Інколи. При потребі
 Читач 12. Майже ні
 Читач 14. Так
 Читач 15. Філософських – так, художніх – ні.
 Читач 16. Якщо це не художня література – так.
 Читач 19. Часто
 Читач 20. Зараз ні.

Чи робите Ви помітки у книжці, яку читаете? Які це помітки і чим Ви робите їх?

- Читач 1. Зрідка підкреслюю текст олівцем, на маргінесах пишу (олівцем) тільки якщо мене щось у тексті глибоко обурює
 Читач 2. Роблю: пишу зауваження, чи посилання олівцем на полях, також підкреслюю окремі слова і фрази,

просто роблю умовну помітку, виділяючи важливе місце. Якщо книжка позичена – роблю виписки.
Читач 3. Роблю помітки олівцем. Виділяю цікаві для себе місця: з огляду на виражену ідею, спосіб викладу, можливе рецензування книжки, цитування. Записую власні думки чи рефлексії, що з'являються у процесі читання – у кінці книжки

Читач 4. Роблю олівцем

Читач 5. Так. Маю власну систему позначок: часом це знак оклику/питання або усміхнене личко, часом підкреслення тексту, часом коротка думка-відповідь до тези, що викликає у мене яку-небудь реакцію

Читач 6. Так. Олівцем на полях, інколи – в самому тексті. Це можуть бути просто галочки. Знаки оклику чи запитання. Але можуть бути й думки, інші книжки чи автори, які приходять до голови. Слід сказати, що досить багато наукової літератури я маю сксерокопійованою – тому там дозволяю собі писати більше. Те саме стосується моїх власних книжок. Бібліотечні намагаюся турбувати менше – бо страшенно не люблю стирати.

Читач 7. Олівцем позначаю цікаві місця, якісь авторські знахідки або недолугості, друкарські помилки тощо.

Читач 8. Дуже рідко, у виняткових випадках позначаю олівцем. Не люблю писати по книжці, загинати сторінки, завжди використовую закладки.

Читач 11. Роблю. Олівцем. Підкреслюю, або ставлю знаки оклику, хвильки, знаки запитання або пишу всякі думки які приходять в голову. ☺

Читач 12. Так, дуже часто, коли після читання книжку треба писати щось

Читач 13. Так, іноді, це підкреслення, “галочки”, рідше щось пишу на полях. Помітки роблю тільки простим олівцем

Читач 14. Так. Стосуються виділення якихось важливих формулювань, висловів, структурування якихось понять, процесів тощо. Помітки роблю простим олівцем.

Читач 15. Це підкреслення цікавих думок та важливих місць.

Читач 16. Олівцем підкреслюю цікаві мені авторські тези. Часом пишу на полях свої репліки: це або розгорнуті міркування про щось, або короткі фрази, на кшталт: Супер! Або: Бред! Часом просто ставлю галочку – це значить, що сюди ще треба повернутися...

Читач 17. Так, роблю

Читач 19. Так. Розмальовую олівцем. Але це погана звичка, слід позбавлятися -все-рівно ніколи не запам'ятовуєш те, що підкреслила

Читач 20. Так. Частіше олівцем, іноді ручкою (якщо це точно моя книжка)

Чи Вам доводиться і як часто реферувати і/чи анотувати книжку, статтю і под.?

Читач 1. Часами

Читач 2. Не доводиться.

Читач 3. Рідко; волю залишати власні помітки у тексті (а книжки у власній бібліотеці), інакше виникає загроза щось спотворити при цитуванні чи посиланні без контексту

Якщо немає змоги придбати книжку – зберігаю виписки у комп'ютері чи – якщо немає іншого виходу – в окремих конспектах

Читач 5. Так. І для себе, і для наукових цілей

Читач 6. Хіба для власних потреб – роблю це часто, кожен наукову книжку чи статтю сама для себе реферую.

Читач 7. Анотую близько 90% прочитаних книжок.

Читач 8. Дуже рідко.

Читач 9. Зрідка, коли виникає суто утилітарна потреба

Читач 14. Доводиться, але не занадто часто.

Читач 15. Інколи доводиться.

Читач 16. Найчастіше анотую книжки. Фактично щотижня.

Читач 17. Дуже рідко

Читач 19. Дуже рідко

Читач 20. Ні.

Чи виписуєте Ви цитати з читаного, де і як Ви оформлюєте їх?

Читач 1. Виписую. Куди і як виписую – залежить від цитати. Якщо це щось потрібне для певної роботи – то в окремі спеціальні файли. Якщо просто, щось що сподобалося під час читання – на безліч різних листочків, які потім гублю, а ще потім – із приємністю знаходжу.

Читач 2. Див. вище. Маю спеціальні зошити для цитат, зауважень до них чи просто інформаційних даних чи інших текстуальних даних. Часто роблю виписки просто на аркушах чи аркушиках паперу. Потім складаю їх у файлики, в папки, у книжки відповідної тематики. Деякі записи так і лишаються не систематизованими.

Читач 3. Намагалася кілька разів – в електронному варіанті. Якщо йдеться про написання рецензії і т.п. – виписую цитати у записник

Читач 4. Так. Часто виписую цитати, готуючи рецензії.

Читач 5. Так. Переважно записую відразу до комп'ютера, де відкриваю окремий документ спеціально для книги, яку читаю. Часом, коли комп'ютер не поруч, то нотатки вношу на папір і пізніше вношу в комп'ютер

Читач 6. Так, часто. Книжки, які стосуються моєї праці, наукові книжки, статті „фішкую” весь час – спершу робила це в ручну на окремих картках, тепер – набираю текст (джерело, цитата, сторінка, свої думки та коментарі чи зазначаю „стежки” до інших прочитаних текстів).

Читач 7. Виписую на картки.

Читач 8. Переважно ні.

Читач 9. Ні. Лише якщо це потрібно для наукової роботи.

Читач 12. Вибираю цитати, коли це думка відомої людини, яка мені нравиться

Читач 13. Ні, я їх запам'ятовую але це рідко

Читач 14. Деколи виписую у записник чи на картки, намагаюся виписувати і бібліографічні дані книжки.

Читач 15. Так. Записую спочатку в блокнот, а потім вводжу в комп'ютер.

Читач 16. В окремому конспекті. Але конспектую тільки наукову літературу. Художню – тільки якісь рядки, які особливо сподобались чи вразили (може, навіть і негативно вразили...)

Читач 19. Ну, есеї всякі

Читач 20. Давно робила це. В блокноті, зошитах. Оформлення: цитата-автор-звідки. Іноді: назва книжки-її вихідні дані і цитати з вказівками на сторінки.

Якщо Ви робите виписки, то як часто потім користуєтесь ними?

Читач 2. Часом користуюся – коли пишу статтю за зібраним матеріалом. Найчастіше не користуюся, але спокійна, що при потребі скористуватися можу. Часом переглядаю виписки просто так, відновлюючи речі в пам'яті.

Читач 3. Переважно роблю їх цільово, тому часто використовую

Читач 4. Одноразово – для рецензії.

Читач 5. Кожен раз, коли пам'ятаю, що той чи інший автор у тій чи іншій книжці має дотичні тези-думки.

Часом роблю перехресні зноски

Читач 6. Зараз моя робота полягає на читанні, виписках та написанні тексту на їхній основі – ☺, тож роблю це, можна сказати, постійно.

Читач 7. По-різному, переважно за потреби.

Читач 8. Якщо й роблю, то вони потім десь губляться. Тому й не роблю, хіба що по роботі треба, для негайного використання.

Читач 12. Користуюся думками під час писання деякі матеріали в газетах

Читач 13. Використовую в написанні статей зі своєї спеціальності, якщо це спеціалізовані тексти то роблю це часто, з художніх виписок не роблю.

Читач 14. Якщо я вже виписую щось з читаної книжки, то переважно використовую їх у роботі. Деколи вертаюся до записів кількарічної давності.

Читач 15. Інколи переглядаю.

Читач 16. Принагідно... До чогось звертаюся частіше, до чогось рідше. Але пам'ятаю, що до них можна будь-якої миті повернутися – це тішить!)

Читач 19. Часто

Читач 20. Рідко.

Чи, які і як Ви відзначаєте помилки (логічні, фактажні, мовні, умисні; непослідовності) в читаному?

Читач 1. Дуже приємно підловити автора на якихось фактажних помилках (особливо, якщо текст не подобається)

Читач 2. Відзначаю в процесі читання те, що твердо знаю як помилки – фактажні і мовні. Відзначаю цікаві для мене логічні послідовності. З деякими фактажними, а тим паче логічними помилками (непослідовностями) – справа складніша: іноді підозрілу непослідовність важко визначити, як помилку: помилятися можу я, читач. В таких місцях ставало знак питання. Такі місця (і те, що я можу розцінити як “умисні помилки”) і складають найчастіше предмет додаткового вивчення.

Читач 3. Відзначаю постійно і різні, однак лише “про себе” – крім тих показових випадків, які використовую як ілюстрації у курсі текстології ☺

Читач 4. Мовні помічаю.

Читач 5. Часто підкреслюю і висловлюю свою думку; часом, якщо бачу, що це не надто важливо, пропускаю

Читач 6. Відмічаю усі з перелічених вище (хіба крім умисних – бо не знаю, як відрізнити умисні від ненавмисних) – позначками в тексті. Грубі помилки – знаками оклику, помилки, які мене розсмішили (або ж „оригінальні” висновки, які можна кваліфікувати як логічні помилки чи непослідовності) – смайликами, моменти, в яких непевна, чи це я погано думала/думаю, чи в тексті помилка – знаками запитання. Здебільшого якщо бачу в тексті помилку – дуже важко втриматися, щоб якимось її не відмітити (навіть у читаному для задоволення перекладі художнього тексту)

Читач 7. Підкреслюю олівцем.

Читач 8. Переважно мовні. Але помічаю й інші непослідовності.

Читач 9. Подумки☺

Читач 10. Так – орфографічні (відмічаю у свідомості: “о, помилка!” – і все)

Читач 11. Підкреслюю і ставало знаки оклику!!!!

Читач 12. Відзначаю логічні та мовні помилки під час читання

Читач 13. Граматичні помилки і опечатки помічаю одразу. Не відзначаю ніяк, але наявність таких помилок дещо псує враження від тексту.

Читач 14. Насамперед мовні (вони найшвидше кидаються в очі), а також фактажні, непослідовності

Читач 15. Так. Помічаю всі види помилок.

Читач 16. Реагую на всі – звісно, на ті, які сама помічаю – дуже по-різному. Деколи співчуваю неуптву автора/упорядника. Деколи відчуваю свою над ним перевагу: я б не допустилась таких помилок. Деколи обурююсь. Зараз всіх варіантів реакції й не згадати...

Читач 17. Відзначаю в усній формі

Читач 18. Непослідовності в читаному

Читач 19. Помічаю поганий переклад, фактажні теж, інколи

Читач 20. Про себе.

Чи Ви шкодуєте коли-небудь за часом, витраченим на читання? Якщо так, то що в читаному викликає таку реакцію?

Читач 1. Так, якщо це, приміром, якийсь текст, який мусиш прочитати (бо його, скажім, задали), але під час читання відчуваєш, що він тобі зовсім не потрібний, або противний, або щось таке

Читач 2. Ні.

Читач 3. Майже ніколи; як правило, я наперед знаю, чому читаю ту чи іншу книжку; замість шкодувати потім – краще відкласти під час читання. Розчаровує банальність

Читач 4. Політінформація, статистика

Читач 5. Переважно ніколи. Коли якась книга чи стаття не була цікава/корисна, я все одно радий, що міг з'ясувати позицію автора

Читач 6. За часом не шкодую, але часом тексти, які читаю, викликають у мене роздратування

Читач 7. Практично ніколи.

Читач 8. Ніколи. Книжка сама по собі може розчарувати, але негативний досвід теж корисний.

Читач 9. Ні, ніколи.

Читач 10. Так; недоцільність (у побуті) почерпнутої інформації

Читач 12. Ніколи не шкодую за часом читання

Читач 13. Ні, ніколи не шкодую. Навіть якщо цей час потрібно було витратити на щось інше, а я читала і навіть якщо текст не був вартий прочитання, я всеодно не шкодую за часом.

Читач 14. Просто намагаюсь не читати те, що може викликати таку реакцію. А взагалі навіть не останнім часом навіть не пригадую такого випадку.

Читач 15. Ні.

Читач 16. Якщо книжка нудотна, а МУШУ прочитати її для роботи; якщо книжка препаскудна – може йтися хоча б про якість перекладу – тоді шкодую.

Читач 17. Так. нецікавість, або відсутність потрібної інформрації

Читач 18. Ні

Читач 19. Ні

Читач 20. Іноді думается приблизно таке: «новини постійно змінюються, крім того, всі їх не відслідкуєш, а ти сидиш за монітором і так багато часу на витрачаєш на читання про чнесь життя замість того, щоб жити своє».

Як часто і чому Ви перечитуєте твори?

Читач 1. Залежить. Дещо з «масової» літератури можу перечитувати аж занадто часто, щоб розслабитись.

Наукову літературу перечитую рідше, коли потрібно пригадати про що там йшлося (а нотаток з попереднього читання немає), або відчуваю, що з часу останнього прочитання моє ставлення до тексту могло змінитися. І є ще кілька художніх творів, які б я хотіла перечитати – але боюся зіпсувати враження попередні

Читач 2. Перечитую твори улюблених письменників (англійських та українських класиків) – расту в розумінні їх, вивчаю їхні літературні та мовні прийоми. Перечитую часом (рідко) важливі наукові праці, для відновлення їх у пам'яті. Постійно підчитую Біблію, в різних мовах.

Читач 3. З власного бажання – рідко. Але перечитую досить часто – під час викладання фактично щороку перечитую аналізовані художні твори (намагаюсь не покладатися на пам'ять). Перечитую твори, якщо щось про них пишу. Переглядаю власні замітки у книжках

Читач 4. Ніколи.

Читач 5. Щоб згадати і уточнити позицію, наукове твердження (стосується наукової літератури). Не люблю перечитувати художніх творів. Винятками могли би бути вірші, які вдало закарбували емоцію, яка мене особливо хвилює

Читач 6. Рідко. Теоретично хотілося б частіше – проте відчуття, що стільки ще не прочитано, сильніше.

Читач 7. Нечасто. Добрі художні можу перечитати коли є вільний час, наукові – в пошуках певної інформації.

Читач 8. Колись дуже часто перечитувала. Тепер, через брак часу, ні. Але вважаю, що це б треба було робити – при кожному читанні, особливо коли пройде якийсь час, текст постає ніби зовсім інший, на перший план виходять інші елементи.

Читач 9. У двох випадках: у разі, якщо мені зовсім немає чого читати, або ж якщо книжка мені надто подобається.

Читач 10. Заради задоволення; раз на кілька років

Читач 12. Коли твір дуже мені подобався чи мені потрібна інформація, що забула

Читач 13. Інколи, коли відчуваю в цьому потребу

Читач 14. Можливо не надто часто, але якщо це наукова література, то не раз вертаюся до текстів уже прочитаних раніше. Те, що попередньо пройшло повз увагу, на цей раз стане важливим і зрозумілим. По-новому можна побачити якусь концепцію. Але є художні твори, які викликають якусь внутрішню потребу перечитування. Така ситуація була у мене, наприклад, з романом Булгакова «Майстер і Маргарита». Я його перечитувала 5 років поспіль! І це було викликано якоюсь дуже сильною внутрішньою потребою... Потім було ще кілька подібних випадків: Гессе «Гра у бісер», Голсуорсі «Сага про Форсайтів», Достоевський «Брати Карамазови». Можливо вертаєшся до прочитаних романів, щоб знову потрапити у той же емоційний стан, або ж у той часопростір... Так узагальнено важко відповісти. Окремо можна говорити про поезію, перечитування тут просто необхідний елемент розуміння.

Читач 15. Інколи (за наявності вільного часу, мабуть, перечитував би значно більше). Перечитую в основному через враження, яке збереглося від попереднього читання. Інколи – щоб по-новому оцінити твір.

Читач 16. Улюблені тексти – для себе, аби відпочити й побути в цьому тексті ще раз; наукові книжки/статті – аби оживити в пам'яті та звернути увагу на те, чого досі не помітила в ніби вже давно знайомому тексті; аби перевірити, чи правду писали Ізер та Яусс про рецептивну естетику.) Деколи перечитую, щоб знайти потрібні цитати. Деколи – знов-таки – робота вимагає перечитати щось. Часто повертаюся до текстів, які чомусь не подобалися, коли читала їх уперше, бо підозрюю, що моє сприйняття і моя думка про них могли змінитися.

Читач 18. Буває, те, що дуже подобається

Читач 19. Так. Люблю.

Читач 20. Коли їх забуваю. Але загалом рідко перечитую.

Чи часто Вам трапляється перечитувати у творі думку автора?

Читач 1. Часами буває, залежить від автора (чи перекладача ☺)

Читач 2. Часто.

Читач 3. Рідко

Читач 4. Ні

Читач 5. Так. Щоб насолодитися нею ще раз або ще раз уточнити деталі, ситуацію, тощо

Читач 6. Трапляється. Тепер роблю це значно частіше, ніж раніше (у дитинстві могла й пропустити незрозумілий момент). У важливих для себе наукових книжках перечитую досить багато моментів кілька разів – не кажучи вже того, що їх переписую, а потім ще й перечитую, щоб правильно класифікувати, назвати фішку.

Читач 8. Зрідка.

Читач 9. Лише тоді, коли я не змогла збагнути її після першого прочитання

Читач 10. Інколи

Читач 11. Інколи

Читач 12. Рідко

Читач 13. Ні

Читач 14. Залежить від думки ☺

Читач 16. Часто, якщо вона мені цікава. Або якщо не вкладається мені в голову з першого разу:) словом, часто. А коли редагую тексти – то по сто разів...

Читач 18. Досить часто

Читач 20. Нечасто, але іноді ловлю себе на подібному. На книжку приблизно разів п'ять таке буває. Мішель Монтень. Если бы я углублялся в [трудности], то потерял бы только время и сам потонул бы в них, ибо голова моя устроена так, что я обычно усваиваю с первого же чтения, и то, чего я не воспринял сразу, я начинаю еще хуже понимать, когда упорно бьюсь над этим... При вчитывании я начинаю хуже видеть и внимание мое рассеивается.ⁱⁱⁱ

Чи перечитуете Ви і скільки разів те, що доводиться писати Вам?

Читач 1. Зазвичай перечитую раз чи два, та й то похапцем, тому що пишу усе завжди в останній момент і на перечитування бракує часу. А уже згодом не перечитую тому, що гідко / соромно

Читач 2. Перечитую доти, доки не повикидаю зі свого тексту усе зайве і не забуду вписати усе необхідне.

Читач 3. По кілька разів. Пишу “не лінійно”, остаточно послідовність викладу може виникати не зразу, тому перечитую текст, щоби не було “розривів”. Іноді перечитую по якомусь часі, щоби подивитися на текст об'єктивніше

Читач 4. По тричі перечитую

Читач 5. Мільйони разів перед тим, як давати комусь читати. Час од часу, коли потребує пригадати собі тези або емоції написаного

Читач 6. Перечитую – і з віком все більше разів. Так часто, що навіть не можу сказати, скільки. Якщо йдеться про переклади – то менше, десь разів 5-6 через різні проміжки часу.

Читач 7. Коли є така можливість, перечитую і виправляю поки не вирішу, що краще вже не напишу.

Читач 8. Завжди перечитую принаймні три рази.

Читач 9. Перечитую, але загалом це робити не люблю.

Читач 10. Двічі

Читач 11. Не люблю цього робити але інколи доводиться перечитати 3-4 рази

Читач 12. Коли пишу та перекладаю перечитую цілий текст скільки разів щоб уникати помилок

Читач 13. Дуже часто – я часто змінюю і коригую те, що пишу.

Читач 14. Перечитую. Багато разів.

Читач 15. Так. Якщо й не повністю перечитую, то принаймні переглядаю по кілька разів.

Читач 16. Перечитую і нещадно редагую. Рази зо три.

Читач 17. 1 раз

Читач 18. 1-2 рази перечитую

Читач 19. Багато

Читач 20. Так. Залежить від написаного. Іноді дуже багато разів, особливо якщо це якісь коментарії, репліки, листи.

Що Ви можете сказати про Ваш досвід читання вголос?

Читач 1. Останній раз пробувала читати щось англійською вголос – кумедно. Часами читаю вголос щось сербською.

Читач 2. Досвід дуже невеликий, але дуже потрібний. Вголос люблю читати поезію.

Читач 3. Читання власних творів. Завжди трохи ніяково; не вмію читати того, що написано досить давно.

Загалом читати вголос не люблю, так само, як і слухати

Читач 4. Мізерний.

Читач 5. Люблю. Особливо вірші або особливо мелодійні прозові пасажі. Але надто часто не практикую

Читач 6. 1) допомагає зосередитися 2) допомагає при вичитуванні власних текстів 3) прикольня практикувати іноді на посиденьках із друзями 4) дуже рідко читаю вголос – хотілося б частіше, але ж стільки всього треба встигнути (а вголос – повільніше), читання вголос дуже часто заважає оточенню та Пол.

Читач 7. Багато вголос не читав. Таке читання уповільнює процес, заважає присутнім, хоча поліпшує дикцію і сприяє вивченню іноземних мов.

Читач 8. Майже не буває.

Читач 9. У мене добре виходить читати вголос - читати на публіку.

Читач 10. Брак досвіду; зараз не доводиться, доводилося під час навчання (для інших)

Читач 11. Практично нічого не можу сказати. Читання всіх багато часу забирає... а після третьої сторінки прочитаної вголос не хочеться говорити дуже довго. щоб читати вголос треба щоб були і слухачі.

Читач 12. Читаю дуже добре вголос

Читач 13. Це вже не досвід

Читач 14. Був час, коли захоплювалась декламуванням. Переконана, що переважно поезію треба читати тільки вголос. Навіть просто для себе. А тепер маю великий досвід читання вголос для сина. І це не завжди казочки чи віршички ☺

Читач 15. Вголос читати наразі не доводиться.

Читач 16. Виголошування доповідей (його ліпше поєднувати з не-читанням, а просто говорінням до слухача) та читання поезії. І той, і той цікавий – помічаєш слабкі місця в тексті, коли прочитуєш їх іншим людям.

Читач 18. Такого досвіду немає

Читач 19. Жахливо

Читач 20. Був приємний досвід ведення авторської передачі на радіо. Сподобалось звучати!

Френсіс Бекон. Читання робить людину повноцінною, бесіда – підготовленою, а письмо – точною.

Що для Вас є легким читанням?

Читач 1. Текст, в якому не спотикаєшся об невдало сформульовані думку автора, якісь зайві слова, та непотрібні (на мою читацьку думку) ідеї

Читач 2. Добра художня література.

Читач 3. Коли книга повністю захоплює – але це не залежить від «легкості» тексту

Читач 4. поезія

Читач 5. Листи від коханок

Читач 6. Текст, який видається мені зрозумілий, співзвучний, говорить про знайомі речі або коли спосіб мислення автора видається мені близьким до мого власного. Те, що мені цікаво читати.

Читач 7. Тобто які тексти? Ті, що не є важкими.

Читач 8. Текст, написаний добрим, чітким стилем.

Читач 9. Детективи або дитячі книжки – читання легке і приємне

Читач 10. Доступність тексту, актуальність

Читач 11. Детективи

Читач 12. Читання, що цікавить людину

Читач 13. Художній твір, котрий захоплює, або цікава науково-пізнавальна книжка.

Читач 14. Якщо це текст в якому ти входиш легко. Є от деколи відчуття, що ти читаєш як не свої власні думки, то принаймні дуже близької тобі людини. Ось таке у мене було з Туве Янссон. Якщо мова про художню літературу – це перебування з автором в одному емоційному реєстрі

Читач 15. Художня література.

Читач 16. Рецензії та деякі художні тексти. Газетні статті.

Читач 17. Читання, яке не дозволяє відволікатись, та думати про щось інше

Читач 18. Детективи

Читач 19. Худ.-л.-ра

Читач 20. Мережеві щоденники, новини.

Що Ви робите, коли читання якогось твору є важким для Вас?

Читач 1. Залежить. Якщо твір мені не потрібен/ не цікавий – то не дочитую. Якщо важкий твір дочитати хочеться, то починаю читати дуже повільно, кілька разів перечитувати певні місця, тощо. Якщо важкий твір треба дочитати, то читаю неуважно, часами навіть перескакую якісь місця.

Читач 2. Відкладаю на пізніше або назовсім. Читання повинне бути радістю – не мукою.

Читач 3. Якщо це не наслідок поганого перекладу, помилок чи невправності – це інтригує. Як виклик для читача. Сприймаю таке читання як захопливу гру – професійну, іноді навіть ризиковану. Якщо ж це наслідок – як мені видається – невправності автора – просто відкладаю книжку

Читач 4. Намагаюся себе змусити, а потім, якщо не вдалося, кидаю

Читач 5. Спочатку вдумуюсь, придивляюся, чи я чогось не розумію; дивлюсь, чи сам автор знає, про що пише; припиняю читати на пізніше

Читач 6. Нервуюся. Читаю дуже повільно. Довго думаю, чи мені справді потрібно його прочитати. Переплітаю його з читанням якогось легкого тексту. Роблю нотатки. Намагаюся більше довідатися про сам текст чи його автора (інколи допомагає).

Читач 7. Уповільнюю темп читання, з'ясовую, що саме є перешкодою, намагаюся розібратися з незрозумілими місцями і, таким чином, усунути цю перешкоду.

Читач 8. Відзначаю, що не все розумію, і йду далі, намагаючись вловлювати якомога більше сенсу.

Читач 9. Читаю маленькими шматочками протягом максимально довгого проміжку часу

Читач 10. Припиняю його читати

Читач 11. Переключаюся на іншу книжку

Читач 12. Відпочинаю після 20-30 прочитаних сторінок

Читач 13. Якщо мені потрібно це прочитати – я “долаю” себе і все-таки дочитую твір, хоча це займає багато часу. Якщо цей твір не є аж таким необхідним (напр. художній) – я відкладаю його.

Читач 14. Можу на якийсь час відкласти. Або ж боротись до перемоги! ☺ Залежить від мотивацій читання...

Читач 15. Майже завжди дочитую твори до кінця (не до кінця – через якісь зовнішні перешкоди, наприклад, відсутність часу).

Читач 16. Або відкладаю на якийсь час, або “лупаю сю скалу”, якщо мені важливо мати цей текст “у своєму багажі”. Читаю повільніше й вдумавіше. Ділюся з кимось думками про нього, запитую думку тих, хто читав цей твір, як вони розуміють таке місце, а як таке...

Читач 17. Автоматично читаю, і думаю про щось інше

Читач 18. Уповільнюю читання

Читач 19. Відволікаюся

Читач 20. Краще зосереджуюсь, повертаюся до важких моментів по декілька разів, пробую витлумачити щось незрозуміле у своїх “кодах”.

Мішель Монтень. Если я при чтении натякаюсь на какие-нибудь трудности, я не бьюсь над разрешением их, а попытавшись разок-другой с ними справиться, прохожу мимо.^{iv}

Чи часто Вам трапляється читати на добре знаній Вам мові оригіналу важкі для читання твори? Якої літератури стосується зазвичай таке важке читання?

Читач 2. Важке читання пов'язується для мене з новим і складним матеріалом, або із старим та відомим, але погано викладеним.

Читач 3. Іноді це трапляється з інтелектуальними текстами, якщо відсилання до мене «не промовляють». Іноді важко читаються художні твори, котрі насамперед – навіть дуже вправно – демонструють певний прийом (по кілька разів той самий ☺)

Читач 7. Не часто. Це переважно спеціальна фахова література.

Читач 8. Іноді буває. Це стосується різних текстів і пов'язане насамперед зі стилем написання.

Читач 9. Так, часто. Для мене читання технічних творів є набагато лепшим, ніж читання творів з моєї спеціалізації – літературознавства.

Читач 10. Не часто; це стосується спеціалізованої літератури

Читач 11. Наукові. На англійській

Читач 12. Так, здебільшого спеціальна наукова література та спеціалізовані періодики англійської мови, а так само художня література українсько і мови 16-19 століття

Читач 13. Так. Це спеціалізована література російською мовою.

Читач 14. Нечасто. Напевно частіше це все таки наукова література, але є і художні твори, емоційна атмосфера яких для мене дуже важка

Читач 15. Постійно. Це філософська література.

Читач 16. Наукові тексти. Кепський авторів стиль теж може стати «нагодою» до «важкого» читання. А часом просто нудні тексти – це не залежить від жанру. Деколи «важке» читання залежить просто від настрою

Читач 17. Доводиться, спеціалізована гуманітарна література

Читач 19. Наукової

Читач 20. Зараз нечасто. З пам'яті - переважно наукові твори.

Які Ви бачити для себе перешкоди у важкому читанні?

Читач 1. Єдина перешкода – це коли нецікаво. Тому що якщо цікаво, то яким би важким читання не було, усе одно сидиш та читаєш.

Читач 2. Багатослів'я; неточність у слововжитку; смислова непов'язаність, часті перестрибування з теми на тему; не функціональний ритмічний різнобіг – всі аспекти недбалої, неталановитої стилістики, браку мистецтва писання. При доброму стилі - новизна і складність матеріалу; у перекладах – моя мала обізнаність з культурою (напр., дратує, коли є надто багато чужих імен, які мені нічого не говорять, у незвичній транскрипції, що позбавляє їх смислу, або ще гірше – перекладених власних імен).

Читач 3. Втрата сенсу

Читач 4. Зовнішні шуми

Читач 5. (До речі, «бачити» у запитанні, мабуть, має бути «бачите») Мала або необізнаність у контексті і посиланнях, на які опирається автор, або важкий стиль автора

Читач 6. Часом думаю, що якби могла поговорити з особою, яка до мене вже дала собі раду з текстом, який мені важко йде, було б супер. Але таке трапляється рідко. Часто, підозрюю, підходжу до тексту не з тієї сторони або ж мені бракує якихось інших знань - малознайома з теоріями, на яких базується книжка, наприклад. Буває й так, що книжка йде важко, я її відкладаю – але підсвідомо шукаю, виловляю моменти, які мені були незнайомі та незрозумілі, в інших текстах, лекціях та под. А потім повертаюся до книжки – і через рік вона може піти дуже легко.

Читач 7. Тобто, що робить читання важким? Якщо так, то це окрім вже названих в № 18, спричинених технічними, власне друкарськими причинами, може бути недолугий переклад. Такі книжки покидаю і не читаю. Також заважає перенасиченість спеціальною термінологією, нелогічність викладу, погана мова.

Читач 8. Мені здається, що важкість читання найбільше залежить від стилю автора – добре написаний текст навіть на складну тему читається легко.

Читач 9. Складність та інформаційна ущільненість тексту дуже сповільнює читання

Читач 10. Незрозумілість тексту

Читач 11. Занадто складно подається матеріал

Читач 12. Невідомі слова, складність тексту взагалі

Читач 13. Те, що мені стає нецікаво читати.

Читач 14. У науковій літературі: переобтяженість мало знаною термінологією, складністю викладу думки, непослідовністю. В художній: я вже писала – неприйнятна для мене психологічна атмосфера, невиробленість письма

Читач 15. Складність висловлюваних думок, складна іншомовна термінологія, нечіткість викладу думки, міркування про декілька предметів одночасно.

Читач 16. Треба перечитувати текст по кілька разів, аби «в'їхати». З'являється відчуття морального дискомфорту: воно починає дратувати, бо виникає певність, що просто гаєш час.

Читач 18. Багато дійових осіб і манера побудови фраз автором

Читач 19. Багато слів, які окреслюють одну-єдину думку – усілякі філософствуюння а-ля Гайдегер

Чи вважаєте Ви, що важкий для читання твір можна полегшити? Якщо так, то як?

Читач 1. Не знаю. Просто просто писати?

Читач 2. Можна вернутися до цього твору через кілька років. Якщо він полешав у читанні – саме пора його читати.

Читач 3. Над собою попрацювати ☺ (часто значно змінює сприймання тексту розуміння загального «дискурсу», чи «конвенцій») або над текстом – якщо він того вартий. Супроводити мінімальним і достатнім довідковим апаратом, можливо... Художні твори хорошими з поганим стилем не бувають

Читач 4. Нічим не полегшити

Читач 5. Залежить... Якщо багато посилань на невідомих для мене авторів, то краще з ними познайомитися. Якщо стиль, то або вникнути в логіку автора, або якщо це художня література, то краще і не братися на разі за цю книгу

Читач 6. Це може зробити викладач для студентів, скажімо – пояснити контекст появи, теоретичні підстави, розповісти про реакцію на твір та под. Інакше – в передмові (якщо це перекладний текст).

Читач 7. Мабуть полегшити можна не твір, а процес читання. Бо полегшити твір може або автор у перевиданні, або редактор, знову таки у перевиданні. А процес можна полегшити знизивши швидкість читання, досконально розібратися в термінології, повернутися назад і знайти, де авторська логіка завела читача в глухий кут і спробувати знайти вихід.

Читач 8. Покращенням стилю.

Читач 9. Фрагментувати.

Читач 10. Спростити виклад

Читач 11. Можна. Перед тим почитати щось полегше на цю тематику.

Читач 12. Це залежить від людини та мети читання

Читач 13. Ні не вважаю. Якщо автор написав його таким, значить він мав на меті його таким написати, або не вмів написати краще. Якщо «важкий» твір – перекладний, то, я думаю, можна заново зробити кращий переклад.

Читач 14. Не думаю, що це можливо

Читач 15. Філософські твори майже не піддаються полегшенню без ризику бути спримитивованими.

Читач 16. Читати «в потрібний час, у потрібному місці». До якихось текстів треба просто «дорости». Якись тексти треба доредагувати. На якись просто зібратися з силами.

Читач 17. Можна. Мати бажання писати чітко та ясно

Читач 18. Не можна

Читач 19. Менше писати

Читач 20. Можна, але навіщо. Якщо книжка «впускає» читача - добре, якщо ні – то завжди можна знайти ті, що впусають. Піднятися до рівня книжки можна лише самому. Авторів цим не варто занадто перейматися, хоча прагнути писати зрозумілою мовою має бути одним із його імперативів/задач/установок.

Яким, на Вашу думку, є погане читання?

Читач 1. Перше, що приходить до голови – неухажне. Але, зрештою, кожне читання / сприйняття селективне, тобто і неухажне до певних моментів. В сумі – не знаю.

Читач 2. Поверхове.

Читач 3. Неухажне, розривкове (це дуже особисте)

Читач 4. Нашвидкоруч, під акомпанемент телевізора

Читач 5. Неухажне і/або упереджене

Читач 6. Я б підійшла до цього функціонально – залежить, для чого кожен читає. А вже від цього треба відштовхуватися і визначати, чи ця особа робить це добре чи погано. В дитинстві я читала, щоб не нудитися, тепер читання для мене виконує багато інших функцій. Я б була поганим читачем, якщо б продовжувала тепер читати так, як читала в 10-13 років. Але чи була я тоді поганим читачем? Не певна. Хтось усе життя може читати для того, щоб не нудувати. Й добре. Але якщо ця особа намагається стати/бути науковцем не змінюючи при цьому стилю читання – тоді її читання погане. В принципі, хотілося б вдатися до ідеологічної дидактики й ствердити, що поганим той читач, який не шукає нових читацьких досвідів, але все ж залишуся при думці, викладеній вище.

Читач 7. Питання незрозуміле. „Погане читання”, що то таке є.

Читач 8. Не знаю, що таке погане читання. Кожне читання має свою мету – просто знаходження інформації, ознайомлення з певною ділянкою знань, одержання естетичного задоволення, вбиття часу і т.п. Погане читання – це в кожному випадку недосягнення цієї конкретної мети.

Читач 9. Неухажне читання.

Читач 10. Читання без емоційного навантаження

Читач 11. Коли читаєш і нічого не розумієш і навіть не вловлюєш про що прочитав попередній абзац

Читач 12. Читання поганого тексту

Читач 13. Читання книжок сумнівної наукової і художньої якості з подальшою довірою до них.

Читач 14. Коли забагато зовнішніх факторів, що відволікають від читання

Читач 15. Коли нічого не запам'ятовується, коли увага блукає далеко від предмету читання, коли є якись чинники, що періодично відволікають від читання.

Читач 16. Неухажне, невдумливе. Порожнє: воно нічого не дає читачеві. Поквапне також.

Читач 17. Нудним

Читач 18. Коли на наступний день нічого не лишається в пам'яті

Читач 19. З «примірянням» всього сказаного в тексті на себе і сьогодення. Типу «що за дибіли ці герої Панаса Мирного, хто так себе поводить? Що в них за дурні проблеми..»

Читач 20. Коли про книгу скоро нічого не пам'ятаєш.

Андрей Белый. Не понимают, что навык к художественному чтению необходим, как необходима перекоординация слуховых центров от трепака к Девятой симфонии. Непонятно не то, что трудно (трудное сегодня завтра – легко); непонятно то, что в итоге усилий научиться художественно читать остается непонятным.

Яку роль у Вашому сприйнятті тексту грає його краса? У чому, на Вашу думку, вона полягає?

Читач 1. Не знаю, сама краса тексту, мені тепер так видається, ще нічого не означає. Тепер, якщо у тексті нічого крім краси немає (якоюсь чудернацької форми, оригінальних зворотів, як-то, тексти Павича), то вона мене дуже і дуже денервує (тим паче, що за цією позірною «лише» красою таки ховається якась ідеологічна позиція). Якщо ж краса тексту (ті ж самі форми та звороти) іде разом із якоюсь гарною ідеєю – то від цього лише збільшується задоволення від прочитання. Хоча, часами краса тексту якраз і полягає у позірній простоті, відсутності тих же форм зворотів ...

Читач 3. У тексті вона полягає. Шкода, якщо полягає навіки...

Читач 4. Краса обов'язкова. Вона – в стилі, в структурі тексту.

Читач 5. Краса тексту, на мою думку, полягає у красі вираженої думки/емоції і підбору слів, аби виразити її. Усе залежить, чи автор має що сказати

Читач 6. Величне. Звісно, у кінематографі значно більше, ніж літературі. Але навіть для наукової книжки краса важить. Інша справа, що краса художнього тексту відрізняється від краси наукового. Для останнього важлива стрункість, чіткість, але обом варто мати образність, свіжість, дотепність, новизну, трішки нахабності щодо усталеного світогляду. Так само як красу цінують в текстах стильність. Добре, якщо тексти милозвучні.

Читач 7. Що це таке, „краса тексту”?

Читач 8. Велику роль. Говорити про красу тексту загалом важко. Кожному текстові властива своя краса.

Читач 9. Естетика тексту є досить самоцінною річчю і відволікає від сенсу. Вона може бути як графічною – починаючи від структури і закінчуючи ілюстраціями – так і стилістичною.

Читач 10. Велику роль; багатство мови при доступному викладі

Читач 11. Краса тексту у гарних і дотепних прикладах, вдалих порівняннях і несподіваних поворотах логічної лінії

Читач 12. Краса тексту значить, що твір легкий до читання та зір не стомлюється

Читач 13. Значну роль. Полягає в особливостях власного стилю письменника чи перекладача.

Читач 14. Велику. У виробленості письма, в емоційній насиченості, в красі думки (це напевно дуже банально, але насправді щось такого існує. Бо рух думки може бути вишуканим, дотепним, а може бути примітивним і навіть вульгарним. Не знаю чи ці пояснення щось допоможуть... ☺)

Читач 15. Краса тексту (філософського) – це точність формулювання думки, поєднана з доступністю стилю.

Читач 16. Не знаю, що таке краса тексту... Може, стилістичні забавки, на кшталт того, що любить робити Еко?

Такі речі викликають повагу. Красива мова – теж тішить. Просто читання стає приємнішим, та й все.

Читач 18. Краса тексту у любові автора до того, що він доводить, до читача, в досконалому знанні викладуваного матеріалу, в будові речень.

Читач 19. В непомітності самого Тексту

Читач 20. У здатності книги захопити, здивувати всім чим тільки можна – стилем, мовою, сюжетом. Роль – велику.

Чим кращий читач відрізняється від гіршого?

Читач 1. Уважністю; вмінням інтерпретувати

Читач 2. Рівнем проникнення в текст.

Читач 3. Для кого відрізняється? Прагматично (від «прагматика») не можу збагнути: якщо людина читає, то чомусь вона це все-таки робить. Читання може бути і наркотиком – хто тут кращий?

Читач 4. Уважністю і смаком

Читач 5. Думаю, що багато-що залежить від тексту. Добрий читач переживає і/або вдумується в текст, звертає увагу і пам'ятає деталі, здатний сприйняти текст і є обізнаний з тематикою, жанром.

Читач 6. Кращий читач знає, для чого він читає, і підпорядковує цьому своє читання. Хотілося б зобразити такого собі ідеального читача – відкритого, чутливого, емпатичного, уважного, спостережливого, розуміючого й водночас критичного. Але це все умовні позначення – хто скаже, скільки відкритості, співпереживання і критичності потрібно для того, щоб стати добрим читачем?

Читач 7. Що це таке, „кращий” і „гірший” читач?

Читач 8. Важко сказати. Це залежить від особистості. А взагалі будь-який читач кращий від будь-якого нечитача.

Читач 9. Кращий читач уважніший. І пам'ять у нього краща.

Читач 10. Вдячність

Читач 11. Кращий більш сконцентрований на тому, що він читає

Читач 12. Гірший читач не шукає якісні тексти

Читач 13. Кращий читач читає кращі книжки

Читач 14. Зосередженістю, уважністю, доброю пам'яттю

Читач 15. Гірший читач здатен тільки відтворити текст. Кращий – осмислити та проаналізувати його, висловити щодо нього власну думку.

Читач 16. Тим, що працює над собою і над книжками, які читає. Більше мислить, а отже, більше «росте».

Читач 18. Кращий читач бере з прочитаного якомога більше і читає не тільки для задоволення, але й для вдосконалення, і використовує у своєму житті прочитане.

Читач 19. Відкритістю

Читач 20. Знову ж таки – пам'яттю про книжку, ступенем заглиблення, небайдужості щодо прочитаного, глибиною проникнення у текстовий простір.

Джон Рескін. Весьма образованный интеллигент может и не знать многих языков – может не говорить ни на одном из них, кроме родного – может прочитать очень немного книг. Но тот язык который он знает, известен ему досконально; он верно произносит слова; и что всего важнее, он принят в их высшем обществе: он с первого взгляда отличит слова благородного происхождения и древней крови от словесной черни; он помнит все их родословие, переплетения фамильных ветвей, дальних родственников, связи, положение, которое они занимали в обществе знатных слов во всякое время и в любой стране. А человек необразованный может выучиться по памяти множеству языков и говорить на них, и все-таки не понимать ни слова даже в родном своем языке.^v

Джон Леббок. Умение читать – это подлинное искусство. В пассивном чтении мало толку. Нужно стараться освоить читаемое. Каждый думает, что умеет читать и писать, хотя на самом деле лишь некоторые из нас правильно пишут и владеют навыком чтения. Ведь мало просто узнать на бумаге знакомые слова и молча, механически прочитать их. Нужно попытаться воспроизвести прочитанное в своем сознании, представить себе людей, проведя их “галереей воображения”.^{vi}

Як Ви ставитесь до цензури? Коли, на Вашу думку, вона може бути потрібна?

Читач 1. Негативно, тому що вона нічого не дає: заткнувши людині рота / заборонивши надрукувати якийсь памфлет / нічого не зміниш

Читач 2. Коли йдеться про інтимні речі. Автори еротичних сцен, котрі балансують на межі з порнографією, є,

по суті, порнографами. Те саме стосується текстів із життя суспільного дна, криміналітету і под.: коли це дно дослівно списане “наживо”- його ментальність, по суті, пропагується. Те саме стосується текстів, які можуть викликати ксенофобію, шовіністичні настрої, віронетерпимство.

Читач 3. Проблема термінів. Як інституція – я проти.

Читач 4. Ніколи.

Читач 5. Негативно. Повинен бути здоровий діалог різних голосів у різних ділянках літератури та професійна критика фахівців. Але ані діалог, ані критика не мають права вета на текст.

Читач 6. У будь-якому випадку кожна людина вже має якусь власну внутрішню цензуру. Дуже негативно ставлюся до інституціоналізованої цензури. Ніколи не відомо проти чого вона насправді спрямована/може бути спрямована. Людина може і має вибрати, що їй приймати, а що – ні. Цензура ж не ліквідує явища чи процесу, на зображення якого вона накладена – лишень ускладнить публічні дискусії на цю тему. Те, що я проти цензури не означає, що я приймаю все, про що пишеться, тож я залишаю право обурюватися, критикувати, засуджувати – проте відмовляюся від можливості забороняти.

Читач 7. Знаю про цензуру радянського типу, така в Україні непотрібна.

Читач 8. Взагалі я проти цензури. Єдине, що я б допустила, у випадку якихось суспільно сумнівних текстів, це менша доступність таких текстів. Тобто щоб той, хто дуже хоче, міг знайти той текст, доклавши певних зусиль, але щоб випадково на нього було важче натрапити.

Читач 9. Як на мене, то в сучасному культурному просторі вона не потрібна.

Читач 10. Позитивно; коли текст може нашкодити закладеною у ньому інформацією

Читач 11. Мені цензура інших не потрібна.

Читач 12. Оцінюю, коли вона не мотивована егоїстичними цілями і ставить за мету поліпшення

Читач 13. Теоретично цензура може бути, але практично – хто може взяти на себе роль цензора? Особисто мені для читання непотрібна цензура. Я ставлюся до цього поняття негативно.

Читач 14. Негативно. Потрібна тільки одна цензура – внутрішня і доброго смаку.

Читач 15. Негативно.

Читач 16. Потрібна, якщо автор геть цинічний. Якщо обливає лайном інших авторів – це часто любить робити ІБТ. А взагалі про цензуру складно... ми ж наче в “демократичнім суспільстві” живемо...

Читач 17. У випадки посягання на права та свободи інших людей

Читач 18. Мабуть, потрібна, особливо в дитячій літературі.

Читач 19. Не знаю

Читач 20. Може стати потрібна, якщо якоїсь однієї думки стає надто багато. Як приміром зараз у РФ новин про успіхи партбудівництва “Единой России”.

Джон Мільтон. Не стану отрицать того, что поведение книг, как и поступки людей, должно быть предметом самого пристального и попечительного надзора церкви и государства, и соответственно с этим их должно подвергать, как преступников, аресту, заточению и самому строгому суду: ибо книгу нельзя считать неодушевленной вещью; в ней сокрыты жизненные силы, способные проявить себя в той мере, в какой эту способность обнаруживает создавший ее гений – нет, больше того, – в ней, как в флаге, хранится чистый и крепкий раствор того живого интеллекта, который вскормил ее. Я знаю, что книги обладают жизненной и плодотворящей силой, вроде зубов легендарного дракона, и если их посеять, то из земли могут выйти воины. Но, с другой стороны, необходима великая осторожность, потому что убить хорошую книгу едва ли не то же, что убить человека.^{vii}

Як часто і навіщо Ви читаете твори не сучасних, давніших авторів?

Читач 1. Останнім часом – дуже рідко. Востаннє, напевне, щось на філософію ☺

Читач 3. Серфінг і дайвінг – “на гребені хвилі” чи “до глибини”? ☺ Це взагалі для мене не критерій для розрізнення. Є те, що я сприйняла і “присвоїла” як літературу, і те, що знаходиться на меншій чи більшій віддалі. Є тексти актуальні і не актуальні – для мене особисто.

Читач 4. Рідко, для лікнепу

Читач 5. Майже постійно. Не вважаю, що текст має expiration date.

Читач 6. Не часто, якщо мова про авторів, які творили до кінця XIX-поч XX століття. Можу почитати щось, якщо знайду віднесення до давніх авторів у сучасних авторів. Або якщо є відчуття, що хочеться почитати щось у такому стилі (бо ж у школі читала деяких „давніших” авторів) – скажімо, трохи французького натуралізму. Правда, й тут далі XIX століття не заходжу.

Читач 7. З тих самих причин, що й сучасних – для насолоди, в пошуках інформації.

Читач 8. Досить часто. Взагалі не роблю особливої різниці між сучасними і давнішими авторами.

Читач 9. Для задоволення. Досить часто.

Читач 10. Майже постійно; для задоволення

Читач 11. Для різноманітності. Щоб не зациклюватись на сучасному.

Читач 12. Рідко, але люблю читати класичні твори, бо ця література дає багато вражень

Читач 13. Зараз практично не читаю

Читач 14. Часто у зв'язку з роботою і для приємності. Переважно серед давніших є улюблені

Читач 15. Постійно, оскільки філософія – це передусім знання класичних текстів.

Читач 16. Не дуже часто. Художню класику перечитую для себе, а наукові давніші тексти – хоча то теж переважно класика – якщо потребує для всіляких досліджень.

Читач 17. Заради задоволення. не часто

Читач 18. Люди написали дуже багато гарних творів, і більшість з них – це давніші автори, а світ і людські взаємини не так вже й змінилися. Цінності змінилися, техніка, але життя і тоді було дуже цікаве.

Читач 19. Постійно. Авторі, віддалені в часі і просторі - цікавіші

Читач 20. Таке буває хвилями. Скажімо, три роки тому була потужна така, чотирирічна хвиля.)

Твори від якого часу Ви оцінюєте як сучасні?

Читач 1. Останніх 10 років.

Читач 2. Твори живих авторів, твори з другої половини 20 століття, якщо їх автори ще живі або не так давно померли.

Читач 3. Див. попереднє. Непорочність думки у філологів тут безповоротно втрачена Сучасність – як цибулина з безліччю лусочок

Читач 4. Починаючи з XX століття

Читач 6. Ніколи про це не думала – але, можливо, написані після другої світової війни? Проте ні – напевне, залежить від частини світу та настанови, світогляду автора. Щось написане на початку XX століття може видаватися сучаснішим, ніж 20-30 років тому.

Читач 7. Від сьогодні. Сучасна = нова, тобто „сучасне” це те, що вийшло сьогодні.

Читач 8. Десь з кінця 80-х років минулого сторіччя

Читач 9. Від кінця XIX століття.

Читач 10. Від 2000 року; до того – це була інша епоха

Читач 11. Тих авторів, які писали твори впродовж мого життя (кінець XX століття)

Читач 12. Якщо сучасність дуже змінилась останнім часом, твори після 85-90-го року 20го століття можна назвати сучасні

Читач 13. Кінець 20 – поч. 21 століття.

Читач 14. Останніх 20 років

Читач 15. Від 80-х років XX ст.

Читач 16. Певно, десь з 80-х років XX століття, навіть, може, й 90-х. Але коли відповідала на попереднє питання, то думала чомусь про «не сучасних» авторів, звертаючи погляд у XIX ст. і раніше. XX ще мислиться таки як сучасне...

Читач 17. 1990 року.

Читач 18. Після 1990 року

Читач 19. 90-ті

Читач 20. Дво-трирічної давності. Хоча й ці вже «давності»..

Чи цікавлять Вас обставини, контекст з'яви твору? Чому?

Читач 1. Почали цікавити лише останнім часом, та й то лише щодо тих творів, які для мене були дійсно thought-provoking

Читач 2. Залежить від самобутності твору.

Читач 3. Цікавлять. Щоби забути.

Читач 4. Біографія автора цікавить, вона може щось доповнити у розумінні твору.

Читач 5. Переважно ні. Але завжди приємно прийти на презентацію нового твору, поспілкуватися з автором(-ами). Також цікаво, але це не має обов'язкової риси, знати, історичні і біографічні факти

Читач 6. Здебільшого так, бо все ж не думаю, що твір – це щось цілісне й замкнуте. А щодо наукових текстів у суспільних науках – то на 100% впевнена в цьому. Дуже важливо знати час, обставини виникнення тексту. Те саме – щодо публіцистичних текстів. Правда, не завжди це бажання таке сильне, щоб справді займатися вивченням контексту та обставин.

Читач 7. Цікавлять. Бо цікаво. Мабуть це результат впливу совєтської культурологічної традиції, яку, за словами Чуковського, започаткував Горький в 1920-х рр.

Читач 8. Іноді. Але це мало що додає до самого сприйняття твору.

Читач 9. Якщо мене зацікавив твір, то я звертаюся і до обставин як до контексту.

Читач 10. Інколи, якщо ці обставини спровокували появу твору

Читач 11. Так. Це пояснює зміст книжки інколи

Читач 12. Так, бо обставини та контекст дають так званий background твору – що дало його початок, які були часи, чи герої твору реальні люди та інші. Таким чином враження прочитаного твору краще, на мою думку.

Читач 13. Так, це стосується художніх творів. Мені цікаві почуття автора, певні моменти його біографії.

Читач 14. Так. Професійно і доповнюють враження від тексту

Читач 15. Майже ніколи. Переважно мене цікавить сам текст. Наскільки він відтворює власний контекст – цього для мене цілком досить.

Читач 16. Деяких текстів. Тих, які особливо імпонують. Ідеться вже не тільки про текст, а й про особу автора. Цікавлять обставини з'яви твори авторів, з якими знайома особисто.

Читач 18. Ні

Читач 19. Так. Просто цікаво. Допомогає стати на ногу Автора

Читач 20. В принципі так. Розуміння тексту часто починається з розгадки того, на що є цей текст відповіддю.

Чи любите Ви говорити про прочитане? Чому?

Читач 1. Залежить від прочитаного. Якщо це наукова література – вважаю що це просто необхідно, інакше немає сенсу щось читати. Якщо мова йде про художню літературу – то про деякі твори хочеться говорити, а про деякі ні (і це зовсім не залежить від того чи вір сподобався / не сподобався)

Читач 2. Люблю ділитися думками, враженнями, які продукують нові думки і враження.

Читач 3. Так. Думка формується і розгортається. Більше того: розрізняю розмову про читання і про прочитане

Читач 4. Люблю обговорювати з друзями. Особливо коли бракне побутових тем і спиртного.

Читач 5. Щодо наукових текстів, то це одна з необхідних рис науки – дискусія, яка часом відбувається в академічних умовах. Щодо художньої літератури, то хочеться поділитися цікавими знахідками або поділитися власним досвідом, вживаючи літературні тексти, щоб підкреслити характер свого досвіду. Бесіда про твір – просто чудовий спосіб спілкуватися з друзями

Читач 6. Це залежить від умов, у яких відбувається обговорення (надаю перевагу неформальному обговоренню в колі друзів). Але переважно люблю й вважаю за потрібне. Такі обговорення допомагають мені ліпше сформулювати власні думки з приводу прочитаного, а також показують і інші можливі сприйняття тексту.

Правда, частіше зараз не стільки говорю про прочитане, скільки пишу – у листах. Це трохи інша справа – допомагає навіть ліпше зосередитися на власних відчуттях, власному розумінню та висновках, проте гальмує або й ліквідує розмову, обмін враженнями. Теж такий момент, що в приватно обговорення якихось творів відбувається, якщо думки про твір сильно відрізняються. Якщо ж текст сподобався чи не сподобався присутнім – його й не дуже проговорюють.

Читач 7. Щоб любити, так ні, але подібні розмови корисні і цікаві.

Читач 8. Так, щоб порівняти своє сприйняття зі сприйняттям інших.

Читач 9. Не дуже. Це надто особистий досвід.

Читач 10. Так, бо у дискусії народжується істина

Читач 11. Люблю. Цікаво послухати що думають інші, і яке на них враження справила та чи інша книжка

Читач 12. Завжди, коли хочу виказати враження.

Читач 13. Тому що мені подобається про це говорити

Читач 14. Так. Цікаво поділитись з кимось власними враженнями і почути інші

Читач 15. Так. Люблю обговорювати й інтерпретувати прочитане.

Читач 16. Тільки з людьми, яким довіряю. З якими мені цікаво ділитися та обмінюватися думками, від яких сама можу почути щось вартісне для себе.

Читач 17. Рідко.

Читач 18. Якщо щось дуже вразило чи сподобалося, а так – ні.

Читач 19. Так. Одна з кращих тем до розмови

Читач 20. Рідко через дефіцит аудиторії.

Френсіс Бекон. Читання робить людину повноцінною, бесіда – підготовленою, а письмо – точною.

Частіше Ви радите прочитати іншому якусь книжку чи прислухаетесь до таких порад?

Читач 1. Здається, сама більше прислухаюсь до порад (але ці поради частіше не почуті, а прочитані у інших текстах)

Читач 3. Кожну прочитану книжку бодай би з кимось обговорюю. Раджу рідко, радше ділюся думками, чому певну книжку взагалі варто читати. Підтримую “книжкові” знайомства. Люблю читати прочитані кимось книжки – якщо для мене цікавий сам читач (саме як читач). Кожна думка цікава, але прислухаюся не до всього

Читач 6. Я б хотіла, щоб мені частіше радили щось почитати – але таке буває дуже рідко. Здебільшого, як хтось радить щось почитати – то це роблю (ну, мені не траплялося, щоб хтось, кому я не довіряю, радив щось почитати – проте, підозрюю, якби так трапилося – то зігнорувала б пораду). Тож частіше буває так, що сама раджу що-небудь почитати.

Читач 7. Як це, „частіше”? Раджу і прислухаюся.

Читач 8. Частіше прислухаюся.

Читач 9. Я раджу.

Читач 10. 50 / 50

Читач 11. І раджу і прислухаюсь

Читач 12. Коли думаю, що твір буде цікавим та корисним людину

Читач 13. Частіше прислухаюся до порад

Читач 14. Частіше раджу

Читач 15. Частіше раджу. Прислухаюся дуже рідко.

Читач 16. Частіше раджу прочитати. Але й сама радо приймаю поради. Ще частіше застерігаю від читання якихось книжок.

Читач 18. Більше прислухаюсь, але якщо щось дуже сподобалося, то раджу своїм знайомим.

Читач 19. Раджу

Читач 20. Частіше раджу якісь лінки/links.

Чому Ви радите читати? Якої літератури зазвичай стосуються такі поради?

Читач 6. Раджу читати й наукову, й художню літературу (а куди відносять публіцистику?), бо: а) знаю, що

комусь це буде корисно почитати для „наукового розвитку” б) мене питають, що б почитати в) мені здається, що людині сподобається книжка г) мені здається, що людина не дивилася на світ/наукову проблему/життєву ситуацію з такої перспективи д) мене страшенно вразила книжка і я хочу поділитися відчуттями з іншими е) на мою суб’єктивну думку освічена та інтелігентна людина не може не прочитати цієї книжки

Читач 7. Якщо цікава (про художню), або корисна (про фахову).

Читач 9. Зазвичай художньої.

Читач 10. Тому що я хочу, щоби задоволення від тексту отримав ще хтось; це стосується дуже різної літератури

Читач 11. Художньої. Мене самі питають. Або я хвалюся що я щось цікавого прочитала.

Читач 12. Класика, науково-пізнавальна література, або книжки іноземних мов, що можуть допомогти навчання тієї мови.

Читач 13. Раджу читати художні книжки – ті які в мене викликали якісь позитивні чи інші емоції, тому, що хочу, щоб в тієї людини, котрій я раджу, також з’явилися подібні (або цілком протилежні) емоції.

Читач 14. Бо питаються або просто хочу поділитися з кимось гарним досвідом читання. Переважно це все таки художня література

Читач 15. Бо вважаю, що той, кому я раджу, отримає таке ж задоволення, яке отримав я від певного твору. Це стосується зазвичай художньої літератури.

Читач 16. Художня та наукова (щось хороше культурологічне).

Читач 17. Спеціалізованої

Читач 18. художньої

Читач 19. Тої, яка може бути цікава співрозмовнику

Читач 20. Приємно ділитися тим, що здивувало чимось чи просто потішило.

Чи багато творів Ви лишаєте недочитаними?

Читач 2. Виходячи з того, що читаю мало – небагато. Але деякі таки лишаю “на потім”, “на вічне потім”, або переглядаю похашем до кінця. Деякі прочитані книжки обіцяю собі прочитати ще раз – обіцянку виконую рідко.

Читач 3. Ні. Філологічна дотошність...

Читач 4. Третину.

Читач 5. Жодного. Часом твір читається місяцями або навіть роками, але завжди до кінця. Дуже рідко трапляються випадки, коли, почавши читати книжку, бачу, що вона мені просто не цікава, тоді я не вважаю, що я її взагалі читав

Читач 6. Художні, фактично, не залишаю. Наукові – буває, якщо мені здається, що мені варто чи цікаво почитати лише окремі розділи з книжки, чи лише окремі есе/статті зі збірника. Також є книжки, які я читаю півроку, рік – повертаюся, перечитую, дочитую. Тож і зараз є з 10 таких книжок на моїй совісті – думаю, колись я їх таки дочитаю.

Читач 7. Практично не лишаю.

Читач 8. Стараюся ніколи не залишати.

Читач 9. Дуже зрідка, Практично ніколи так не роблю.

Читач 10. Ні

Читач 11. Трошки. 20%

Читач 12. Залежить від часу, якого маю на читання, та чи твір цікавий. Взагалі не лишаю недочитаних творів.

Читач 13. Ні

Читач 14. Ні.

Читач 15. Дуже мало.

Читач 16. Дуже мало. Майже завжди дочитую. За те, що – як підозрюю – не захочу дочитати, просто не беруся

Читач 17. Ні

Читач 18. Дуже рідко, коли вони вже дуже занудні, з поганою мовою і нецікаві.

Читач 19. Ні, практично ніколи

Читач 20. Трапляється. Але прагну все читати до кінця.

Чи багато творів Ви збираєтеся прочитати, але відкладаєте на потім?

Читач 1. Море. Океан. Безліч. Усе плани на пенсію. Щоб їх встигнути зреалізувати, на пенсію потрібно виходити завтра.

Читач 2. Багато.

Читач 3. Досить. На все часу не стає, іноді бажання не достатньо сильне.

Читач 4. Багато.

Читач 5. Так

Читач 6. Так. Маю в голові – й часом на папері, декілька списків – від тих, які треба читати вже, до тих, які прочитаю, певне, аж на пенсії. Проте не завжди їх тримаюся – може зовсім випадково „вискочити” книжка, яка мене зацікавить – тоді „забиваю” на списки.

Читач 7. Як на мене, небагато.

Читач 8. Багато.

Читач 9. Ні, я ставлю їх у чергу на пошук☺ знаходжу – і відразу беруся читати.

Читач 10. Ні

Яга”, „Бухтик з тихого загону” та „Гості на мітлі” (автора не пам’ятаю), Дж. Крюс „Мій прадідусь і я”, Астрід Ліндгрен, „Крабат”, Дюма-батько, М. Булгаков, „Майстер та Маргарита”, Золя, М. Кундера (дуже сильно – „Нестерпина легкість буття”, Достоевський (особливо – „Ідіот”), Фолкнер, В. Шевчук (особливо – „Стежина в траві”), Гессе (особливо – „Гра в бісер”), Угрешич „Культура брехні”, Стасюк (особливо – „Дукля” і „Через ріку”), Рущіди, Кортасар „Книга Мануеля”, Можливо, Барнс (особливо – „Метроленд”) – але ще не впевнена. Дещо менше – Родарі, казки Андерсена, Домонтович, Підмогильний, Віан „Червона трава”, Хвильовий „Вальдшнепи”, Прохасько „Інші дні Анни”, Іздрік „Воцпек”, ранні вірші Андруховича, Жадан „Біг мак”, В. Вульф (особливо – „Орландо”), Грендаль „Мовчання в жовтні”, Уайльд. Здебільшого, один прочитаний твір цих авторів (досить часто – зовсім випадково) змушував читати й інші його/її твори. Здебільшого я боюся перечитувати ці твори – але майже всі з перелічених творів таки перечитувала через декілька років.

Читач 7. Щось виокремити важко. Кожен автор докладався до розширення і збагачення мого досвіду. Багато дала азійська, особливо японська література, як зразок „іншого”. Бо європейська завжди сприймалася, як своя. Для розуміння роботи перекладання як явища справді визначальною стала «Высокое искусство» Чуковського.

Читач 8. Важко сказати. На якихсь етапах життя в мене були якісь улюблені автори, книжки, але навряд чи їх можна назвати визначальними. Я взагалі проти класифікацій типу "топ тен" в цьому випадку.

Читач 9. Віан, Маркес, Мердок, Лоуренс, Сенека, Клейст, Апдайк. Тексти, які визначають психологічні поведінкові моделі. Тексти, до яких повертаєшся раз на 5-7 років.

Читач 10. Таких нема

Читач 11. Таких вікових не має. Бо з часом смаки міняються і через рік два вони для мене перестають бути визначальними.

Читач 12. Болгарські класичні письменники – Пенчо Славейков, Ботев, Вазов, Елін Пелін, Йовков, Дімов, Талев, Загорчінов, Мутафова, Дончев,місяця мало для всіх

Українські класичні та сучасні письменники – Котляревський, Загребельний, Стельмах... Андрухович...

Російські класичні письменники – Гоголь, Достоевський, Толстой ... Авторів, що мені справили враження, дуже багато – не можу перелічити всіх. Але взагалі мій читацький досвід стосується з всіх класичних авторів з Болгарії, України, Росії, Франції та багато сучасних письменників.

Читач 14. Це дуже складно зробити... Скажімо це біля 10 авторів і 20 творів. Так дуже умовно. Називати їх не буду. Як на мене це дуже особисте питання. Скажи, що ти читаєш, і я скажу хто ти?.. Дії щодо них: пам’ятаю, деколи навіть повертаюсь....

Читач 15. Авторів і книжок не називатиму, бо їх чимало, але сподіваюся їх усіх колись перечитати.

Читач 16. Бодріяр, Кундера, Еко, Міллер, Фуко, Жадан, Фаулз, Барт, Ліотар, Зонтаг, Петровская.... Ряд довгий – його можна продовжувати. Кількість текстів – величезна. Десятки творів, кожен з яких додав щось до формування мене такої, якою є нині.

Читач 17. Народні казки.

Читач 18. Пушкін (проза), Ромен Ролан, Віктор Гюго, Пікуль, Купрін, О’Генрі, Ісламбеков, Лермонтов, Приставкін, Дубінін, Юрій Герман. Люблю перечитувати їхні твори, і, коли нема нічого цікавого почитати, їх можна перечитувати з задоволенням.

Читач 19. Не, не скажу. Їх багато, і я рідко коли аж так захоплююсь. Востаннє вразив в саме серце Кавабата. Мої дії – довго після того не читала японців

Читач 20. Лермонтов, Маяковський, Селінджер, Вітмен, Довженко. Не можу назвати кількість та навіть назви їхніх творів. Дії: усе життя намагаюся про них пам’ятати:)

Чи існує для Вас взірєць читача, якого Ви хочете досягти? Який він?

Читач 1. Ех. Взірєць радше «екстенсивний» ніж «інтенсивний». Хотілося би могли читати усе те, що мене цікавить, і головне – могли переварювати усе прочитане ☺

Читач 2. Безсонний.

Читач 3. Ні. Досягти? – досягати

Читач 4. Людина, яка заробляє читанням книжок і більше нічого не робить. Просто читає і запам’ятовує тексти.

Читач 5. Немає. Якість читача трансформується з особистістю самої людини

Читач 6. Ніколи про це не думала, але взірєва для мене людина – начитана і добрий читач.

Читач 7. Не існує.

Читач 8. Хотіла би більше часу присвячувати читанню. Також хотілося б мати змогу, почавши книжку, відразу дочитувати її до кінця.

Читач 9. Не існує.

Читач 10. Не існує

Читач 12. Взагалі працюю дуже багато з текстами, тому коли у мені вільний час, втомлена читати. Хочу бути читачем, що виділяє свій особистий час для читання, але це не легко в цьому випадку.

Читач 13. Ні – мій взірєць читача – це я. Я нічого не хочу досягти у цьому – мене цілком задовольняє те, який я читач.

Читач 14. Той, що добре пам’ятає прочитане ☺

Читач 15. Так. Це читач, який читає багато та здатен запам’ятати максимум із прочитаного, а також висловити свою власну думку щодо цього (в т. ч. проаналізувати, проінтерпретувати тощо).

Читач 16. Вдумливий і уважний. Той, що пам’ятає все прочитане. Легко схоплює щойно прочитаний текст, легко пов’язує його з давно відомими йому текстами.

Читач 18. Ні

Читач 19. Смішне запитання

Читач 20. Який пам'ятає все, про що він читав і вміє з цим жити.

Чи перевіряєте Ви власну реакцію на текст? Якщо так, то як?

Читач 1. Якщо я правильно зрозуміла питання: часами намагаюся зрозуміти, чому мені цей текст подобається (зазвичай, після такого само-аналізу виявляється, що мені просто щось у цьому тексті перешкоджає, зазвичай – ідеологія)

Читач 5. Просто питаю тих, хто читає, безпосередньо

Читач 6. Знову не зовсім розумію, про що йдеться – інколи пробую ще раз переглянути (рідше – прочитати) якісь тексти, які справили на мене колись дуже позитивне або дуже негативне враження – але це буває вкрай рідко. І переважно так, що я просто вихоплюю певні фрагменти з читаного вже тексту, а не його цілого. Щодо реакції на щойно прочитаний текст – то можу хіба написати про нього чи розповісти комусь, але як я вже писала вище, це радше сприяє формуванню мого сприйняття, розуміння тексту, ніж перевіряє реакцію на текст.

Читач 8. Просто спостерігаю за нею.

Читач 11. Зупиняюсь і питаю себе про що я тільки що прочитала.

Читач 12. Реакція на текст – це власне враження.

Читач 13. Я розумію це питання так – якщо в мене виникла якась реакція на текст (наприклад негативна), коли я його прочитала, я відкладаю його і не повертаюся до цього тексту довгий час (пару років), забуваю про нього, а коли потім з якоїсь причини я його знову перечитую – то він, з огляду на час і мій набутий за цей час досвід може викликати в мене вже інше сприйняття, інші емоції, інші пізнання. Може сподобатися той текст, який колись не подобався або був незрозумілим, або може здатися наївним той твір, який колись подобався.

Читач 14. У розмові з іншими читачами цього тексту

Читач 15. Так. Вона виявляється в самому процесі читання.

Читач 16. У розмові з кимось про текст відстежую, наскільки я пам'ятаю окремі фрагменти, про які згадує співрозмовник. Намагаюся – йдеться про наукові тексти – простежити логіку викладу, відповісти самій собі, наскільки автор послідовний, чи не суперечать його тези наприкінці книжки тому, що було написано на початку.

Читач 19. Ні, я нею просто насолоджуюсь

Читач 20. Перечитую передмову, якщо немає післямови, а якщо післямова є, обов'язково її читаю.

Дайте означення, епітети до Вашого читацького досвіду.

Читач 1. Недостатній

Читач 2. Книга вчить, як на світі жити. Без жартів.

Читач 3. Різномірний. Несистематичний. Професійний (це не якісне читання, це читання через окуляри ☺). Відкритий.

Читач 4. Куций, емоційний, нетривалий.

Читач 5. Пізнавальний, відпочинковий, філософський, містичний, інформативний, еrogenний, заспокійливий, про вокативний, гіркий, просвітний

Читач 6. Різний; хаотичний; важливий; цікавий; формувальний. Інколи – відчужувальний і усамітнювальний.

Читач 8. Великий, різноманітний.

Читач 9. Еклектичний, huge, цікавий, складний

Читач 10. Скупий

Читач 11. Читати, читати і ще раз читати

Читач 12. Багатий, але можна бути кращим.

Читач 13. Мій досвід – це досвід читача, який вибирає, що йому читати і не читає низькоякісної, сумнівної літератури. Але які тут можуть бути епітети. Досвід як досвід

Читач 14. Неповний, дуже неповний!

Читач 15. Сподіваюся його полішити (перепрошую, що не епітет).

Читач 16. Досить багато прочитано, але й багато забуто, тому треба б до деяких текстів – вартісних! – повертатися. Словом, є над чим працювати мені яко читачеві... Більше б читати чужомовних текстів теж не завадило б.

Читач 17. Хороший

Читач 18. Легковажне, непослідовне, випадкове, тільки для відокремлення від дійсності свого життя.

Читач 19. Кльовий

Читач 20. Туманна пустеля з оазами живої пам'яті.

В чому може проявлятися Ваша довіра і недовіра до автора, твір якого Ви читаете?

Читач 5. Довіра тоді, коли видно, що автор знає, про що пише

Читач 6. І одне, й інше проявляється в тому, що я шукаю більше інформації про автора та його книжку, тільки з різним емоційним зарядом. Довіра проявляється в тому, що буду читати ще й інші твори цього автора.

Недовіра – що не буду читати. Й іншим відраджуватиму-☹

Читач 7. Моя довіра проявиться в тому, що читатиму твір до кінця, буду посилатися на твір і рекомендувати його іншим. Недовіра – діяти навпаки.

Читач 9. В залежності від автора та висловлюваної ним точки зору.

Читач 16. Довіра – в потребі повертатися до його текстів і читати інші його тексти. Більше цікавитися цим автором і шукати його твори. Радити знайомим почитати їх.

Недовіра – відмовляти людей читати ці тексти. Самій пробігати тексти очима, не вдумуватися, не рефлексувати. Ці обидві речі можу перенести на анотації – рецензії, які згодом пишу про книжку.

Читач 20. Довіра в тому, що я погоджуюся прожити з його книжкою якийсь час свого життя. Недовіра – відповідно у небажанні це робити.

Хосе Ортега-і-Гассет. Отже, політик випромінює стільки громадського впливу, скільки має ентузіазму й довіри, що їх зосереджує в ньому його партія. Письменнику вдається сповнити колективне розуміння в тій мірі, в якій громада відчуватиме до нього прихильність. Натомість, неправдою було б сказати, що окрема особа чинить вплив у міру свого таланту чи працездатності. Причина тут зрозуміла: що глибший, мудріший і проникливіший письменник, то більша відстань буде між його ідеями і простоліду, то важчим буде його засвоєння публікою. Лише якщо звичайний читач вірить у письменника і визнає його значну вищість над самим собою, то докладе необхідних зусиль, щоб піднятися до його розуміння.^{viii}

Як впливає Ваш читацький досвід на щоденні рішення у Вашому житті? Як впливає весь Ваш досвід на читання?

Читач 1. Мій досвід впливає так, що мені дедалі важче приймати обдумані рішення у життєво важливих справах. Тому я їх або не приймаю взагалі, або приймаю необдумано.

Читач 3. Думаю, є така річ – читацька ідентичність.

Прочитані книжки поділяються на: 1) прочитані згідно з програмою; 2) прочитані в стані афекту; 3) прочитані внаслідок (чи як привід) знайомства; 4) прочитані і безслідно забуті; 5) прочитані, бо їх-не-можна-не-прочитати; 6) прочитані, бо вони щойно-з'явилися-і-досі-ще-такі-ніколи-не-з'являлися; 7) прочитані, бо ви-навіть-чи-будете-їх-читати; 8) прочитані кимось іншим і описані так докладно, що потреба перечитувати відпадає; 9) прочитані, бо їх вартує перекладати і про них вартує написати; 10) терапевтичні; 11) травматичні; 12) написані друзями; 13) інші.

Читач 5. Зв'язок радше опосередкований, аніж безпосередній

Читач 6. Мені важко сказати, чи впливає мій читацький досвід на оперативні рішення, які приймаю – радше вони базуються на чомусь іншому – вихованні, засвоєних нормах поведінки та ін. Але вже важливіші, стратегічні рішення, безумовно, перебувають під впливом прочитаного – у тому плані, що завдяки прочитаному я значно ліпше розумію себе, свої потреби, бажання, здатності. І це допомагає робити мені вірніші моїй натурі рішення. Досвід певним чином звужує читане – якщо 10 років тому могла читати будь-що (інша справа, як я це розуміла), то тепер досвід змушує відкидати багато що з літератури – що художньої, то й наукової (а передовсім – псевдонаукової). Правда, дуже велика частина мого досвіду – це і є читання.

Читач 12. Прочитані твори дають мені історії, досвіди, та ідеї вирішення складних питань інших людей. Я запам'ятаю деякі з них дуже виразно та користуюсь тими досвідами та ідеями, коли це можливо. У щоденних рішеннях часто згадую про них.

Читач 13. Мені здається що на мої рішення мій читацький досвід впливає мало, майже не впливає, я у своїх рішеннях не потребую консультацій із прочитаним. А от чи впливає весь мій досвід на читання – я знову ж таки не розумію цього питання – мій життєвий досвід не змінить того, що я буду надавати перевагу читанню перед усіма іншими заняттями.

Читач 16. На рішення конкретні не впливає, але свідомість формус... Досвід на читання... не читаю книжок, які вважаю "негідними" свого читацького "багажу" – дамських романів, романів Повалєвої і всяких решти дівочок і мальчиків, які не пишуть, а випендрюються. А ще досвід читання впливає на власне писання:) Маю на увазі як рівень більш-менш наукових студій, так і на художні тексти, які час від часу теж пишу.

Читач 20. Значимі книжки (пам'ять про них) підтримують рівень ідеального в щоденній рутині.

Лі Хант. Для мене... книги настільки реальні, що если уж по привычке различать реальное и нереальное, то я могу сказать, что мне чаще приходится пробуждаться от них к повседневной жизни, чем от повседневной жизни к ним. Однако, я не считаю, что жизнь менее реальна. Я только чувствую, что книги составляют ее органическую составную часть... И все же, когда читатель переходит к другой мечте, именуемой реальной жизнью... его способность наслаждаться миром книг отнюдь не уменьшается. Напротив, она увеличивается благодаря контрасту действительности и мечты; ибо читатель стремится руководствоваться той верой в истину и добро, которую привили ему книги и которую книги, в отличие от реальности с ее разочарованиями и противоречиями, постоянно сохраняют. Человечество создано книгами, как и жизненными обстоятельствами. Таким оно всегда и останется, и это доказывает, что люди по своей природе добры, благородны и способны на все, к чему призывают книги.^{ix}

Томас Карлейль. Разве книги не совершают чудес, подобно тому, как, если верить легендам, их совершали руны? Они убеждают. Самый ничемный роман, взятый из общедоступной библиотеки, который глупенькие барышни в далекой провинции мусолят и твердят наизусть, и тот помогает этим глупышкам устраивать свои браки и вести хозяйство... Я еще и еще раз повторяю, что писатели газет, брошюр, стихотворений, книг суть истинная, деятельная, плодотворная Церковь нового времени. Да и не только проповедь – наше поклонение тоже совершается при помощи книг. Благородное переживание, которое некая озаренная душа облекла для нас в гармонические словесные одежды, устраивая гармонически наши сердца – разве оно не связано с самой природой поклонения, если только мы сумеем его понять? В наше беспокойное время во всех странах немало та-

Опишіть звичайний і ідеальний для Вас стан і спосіб читання.

Читач 1. Останнім часом звичайний – похашцем, із олівцем в руці, намагаючись вичитати щось потрібне та розумне. Ідеальний – це коли читаєш книгу незалежно від часових рамок і не відволікаєшся ніякими іншими турботами

Читач 3. Якщо це воно, то читається у крамниці – у транспорті – вдома на кухні – у ванні – у ліжку – у транспорті – на роботі (поки не закінчується)

Читач 4. Ідеальний спосіб читання – на дивані. Коли сім'я спить. Десь близько 00.00. Місто мовчить. Текстам ніщо не заважає текти в мої жили. Це може бути добряча проза, в якій приховано певний опір – непростий стиль, відсутність прямолінійного сюжету або й безсюжетність.

Читач 5. Звичайний стан: канапа або парк, ситий желудок, тепло, мінімальний рівень шуму, необтяжений іншою важливою роботою; Ідеальний стан: це тоді, коли після гарного сну, маю можливість зранку пробігтися (бажано влітку), прийняти душ, поспіяти і сісти на ганку замиського будинку, в природній тиші, оздобленій співом птахів і тихою музикою (класичною, new age або smooth jazz); сиджу на м'якому зручному великому кріслі, ноги на підставці, біля мене столик з зимним компотом або звичайною водою, є де час від часу пошпаперувати, і обов'язково ніхто не заважає.

Читач 6. Ідеальним для мене було читання під час перебування на літній школі у Гарварді: власний простір (кімната) зі зручним столом, стільцем і ліжком, велетенським вікном. Цілодобовий швидкий Інтернет із підключенням до неймовірно багатой бази інформації (включно з доступом до кількох добрих електронних бібліотек та багатьох часописів). Неймовірно багата бібліотека з чудовим електронним каталогом – і необмеженою кількістю книжок, які можна брати додому. Багато вільного часу. Багато гарної і цікавої музики під руками. Літо. Багато різних сортів чаю та морозива. Можливість піти почитати ні річку чи в парк, почитати лежма на траві. Ага! І дуже м'які прості олівці + можливість відволіктися і подивитися добрий фільм. Головне – спокій, комфорт і доступ до неймовірної кількості книжок. Звичайний спосіб – сидіти за компом і паралельно конспектувати – якщо дуже інтенсивна книжка або електронний текст. Або ж чергувати лежання й сидіння і читати книжку з олівцем, а потім – конспектувати замітки. При цьому слухати легку музику й пити чай чи каву.

Читач 7. Звичайний: в перервах між „парами”, в громадському транспорті, під час обіду, на пляжі (влітку), перед сном, замість сну. Ідеальний: коли під час читання не потрібно слідкувати за годинником.

Читач 8. Звичайний спосіб – маю список книжок, які хотіла б прочитати, який постійно поповнюється, але дуже часто читаю "поза чергою" – щось що саме зараз мене дуже цікавить або потрібне зараз по роботі або позичену книжку, яку треба віддати. Через це набір книжок, які я читаю, досить хаотичний. Іноді доводиться відкладати почату книжку і братися за іншу. Але здебільшого потім я до неї повертаюся. Швидкість і уважність читання визначається спонтанно самим текстом і тим, що мені від нього потрібно. Завжди занотуюю бібліографічні дані читаної книжки. Завжди звертаю увагу на стиль і мову. Переважно читаю перед сном хоча б півгодини, а найчастіше годину і більше. Протягом дня іноді читаю те, що потрібно для роботи. Люблю читати за їжею. Ідеальний спосіб – почати книжку і не відкладати, поки не скінчу, не маючи при цьому докорів сумніння (що не працюю, не читаю іншої, потрібнішої книжки, не займаюся щоденними справами і т.п.). Мати виділений спеціально для читання цілий день на тиждень. Читати кілька книжок на подібну тему підряд. Не братися за іншу книжку, поки не скінчу попередньої.

Читач 9. Ідеальним є читання вдома з чашкою чаю. Або у ванні. Спосіб поганий та неестичний, та й варварський щодо книжки, проте найкомфортніший психологічно. Звичайне читання перед сном і за їжею – за браком часу.

Читач 10. По-перше, тиша, спокій, відсутність зовнішніх подразників, повна концентрація і зв'язок з текстом, ідеальне проникнення свідомості в прочитане. По-друге, ідеальний текст

Читач 11. Ідеальний. Прихожу додому. Дома нікого не має. Сідаю на диван. Беру пляшку пива. Беру олівець. Включаю світло. Читаю. Починаю драмати. Засинаю.

Читач 14. Свій звичайний стан намагаюсь наближувати до ідеального. Тобто читаю переважно вночі, коли вже ніхто і ніщо не заважає. Перебування на самоті з книжкою найкраще надається для опису ідеального стану читання. Хоча маю досвід, коли текст володіє настільки потужним полем притягання, що здатен затягнути навіть у транспорті чи ще якомусь людному місці. Ще класно читається десь на природі (на березі моря, в горах). Тоді ландшафти тексту думки перетікають у навколишні. Ефект може бути фантастичний: залишається надзвичайно сильне враження від такого поєднання....

Читач 15. Звичайний – із постійним перемиканням уваги (навіть через суто внутрішні чинники). Ідеальний – без такого перемикання, із зосередженням винятково на тексті.

Читач 16. Звичайний – в транспорті, бібліотеці (але тепер не так часто, як хотілося, б) вдома пізно ввечері за столом чи в ліжку... щодня – за компом на роботі. Доволі швидке читання, бо часу не так багато... Ідеальний – хочеться вдумливо читати багато якісних творів. Робити на полях нотатки, які потім нерозумно стануть у пригоді. Багато працювати в бібліотеці.

Читач 17. На ліжку. в неділю. відключені телефони. нема ніяких поточних справ

Читач 18. Звичайний спосіб – коли є вільна хвилинка, перед сном, коли не працюється, коли дуже важко в житті. Ідеально – дуже цікава книжка, ніхто і ніщо не відволікає від читання, тиша і спокій у душі.

Читач 19. Валятись в ліжку або сидіти перед компом і щось їсти, періодично шукаючи олівець, щоб щось

підкреслити, плакати, співпереживати і не могли відірватись від книжки

Читач 20. Звичайний: уривками перед сном іноді з великими перервами нечитання. Ідеальний: присвятити книжці цілий день (кілька днів) у якомусь затишному місці.

Чарлз Лем. Очень многое зависит от того, когда и где вы читаете книгу. В те пять минут, что остались перед обедом, вы не можете думать ни о чем, кроме обеда. Никому в голову не придет взять "Королеву фей" или том проповедей епископа Эндрюса, чтобы заполнить это время... Перед тем, как читать Мильтона, нужно торжественное музыкальное вступление. Но он дарит и свою музыку – тем, кто способен услышать ее, – и требует готовности воспринять его мысли и тонкого слуха... ("Разрозненные мысли о книгах и чтении").^{xi}

Чим є і що означає для Вас освітній канон творів?

Читач 1. Каторга, через яку усі мусять пройти, щоб потім «деконструювати» / переоцінювати / наново відкривати, тощо. Або просто забути. Залежить від людини.

Читач 5. Підбір авторитетних класичних текстів, укладений спільнотою професійних освітян

Читач 6. Я не маю ще остаточно сформованого погляду на це. Інколи мені здається, що сама ідея існування цього канону – дуже європейська і зверхня. Снобістична навіть. Можливо, вся причина у погано складеному каноні – якщо його підправити, включити всі відсутні – чи, радше, мало присутні, в ньому на нині голоси – можливо, тоді моє ставлення до нього змінилося б. Просто завше ті, хто заводили мову про канон були страшенно ксенофобськими й снобами. При цьому часто звучали думки в стилі „погано, що читання/освіта стали настільки розповсюдженими”, грецько-римська традиція – найбільш вартісна, всі біди від того, що зараз читають не ті, не канонічні книжки та под. Напевне, саме цей контекст виробив у мене наперед негативне ставлення до поняття канону в літературі. Якби канон можна було сприймати – ну, не як процес, а хоча б як рухоме і змінне живе створіння, то це упередження втратило б свої підґрунтя. проте тоді з'являється інше запитання – якщо він рухомий і змінний, то чи це – канон? Зрозуміло, все ж якийсь кістяк необхідний – особливо для освіти – навіть якщо для того, щоб його критикувати і намагатися змінити. Одним словом, повторюю сказане на початку – я ще думаю над цим питанням.

Читач 7. Якщо я правильно зрозумів запитання, йдеться про авторів, або твори з якими людина повинна познайомитися, щоб називатися „освіченою”. Гуманітарій мусить знати античну літературу, національну і світову художню класику, орієнтуватися у філософії (персоналії і найвідоміші/головніші твори) і сучасному літературному процесі. Також знати літературу із свого фаху.

Читач 9. Канон, визначений групою людей в Інституті вдосконалення вчителів.

Читач 16. Це “багаж”, який треба знати, навіть якщо це фігювий соцреалістичний роман – а щось таке ми читали свого часу в школі – це теж треба знати як артефакт. Але всі канони – це чистісінька симуляція. не бачу потреби їх витворювати взагалі. Просто є “програми” тексти, тільки й того. Канон передбачає схилення й запобігання... а згодом – майже стовідсотково – колісь і видалення з канону. Дурний і непотрібний процес.

Читач 19. Довідник

Читач 20. В принципі випадковим набором текстів, який мало хто здатен засвоїти увесь і напевне, назавжди пам'ятати.

Вільям Хезлітт. Я не могу понять, почему большая часть человечества во что бы то ни стало рвется читать Новые книги. Если бы публика уже прочитала все, что было издано раньше, я предположил бы, что люди не хотят дважды читать одно и то же; но когда я думаю о бесчисленных томах, которых никто никогда не читал, не открывал и не обдумывал, я не могу присоединиться к патетическим жалобам: «Сэр Уолтер больше не пишет» – «книжный мир скуден» – «лорд Байрон умер». Если я не читал книгу раньше, она, с любой точки зрения, нова для меня, независимо от того, напечатана она вчера или триста лет назад ("О чтении новых книг"). Из тех книг, которые попадут к тебе по специальному выбору или случайно, самые лучшие принадлежат великим авторам... читай их по мере того, как будешь становиться взрослее, и бери от них все, что сумеешь взять. Возможно, это будет самое большое удовольствие в твоей жизни – им ты дольше всего сможешь наслаждаться, и в нем меньше всего будешь рассказываться ("Совет школьнику").^{xii}

Назвіть плюси і мінуси читання, на Вашу думку.

Читач 3. Читання – серйозно – експеримент з власною ідентичністю без жодних гарантій. Прекрасно знати, але бажано ще й уміти. Відволікає – це плюс і мінус. Може бути амбіцією і мазохізмом. Але – ростемо ж ми....

Читач 5. Читання, вважаю, у першу чергу, розковує думку, дає їй можливість розвинутись. Найбільшим плюсом читання, можливо, є стимулювання людської уяви, фантазії, мрій. Можна входити в деталі, але стисло скажу, що з допомогою тексту, сакрального чи світського, людина ініціюється в інтелектуальне життя, текстом людина очищується, шліфується як особистість, а також виходить на якісь вищі рівні свідомості (хто як хоче їх назвати)

Читач 6. Тут теж треба розрізнити „погане” та „добре” читання. Плюси доброго читання – пізнання, розуміння, емпатія, які з'являються у читача, розширення досвіду, структурування мислення (зрештою, не лише структурування, розвиток загалом). Мінуси – навіть доброго читання – життя у „легшому”, теоретичному світі – навіть „добрий” читач (не кажучи вже про „поганого”) може перетворити читання на панцир – чи мушлю слимака. Хатинку – мікрокосмос. І у певний момент почати сприймати її як макрокосм. Мінуси поганого читання – це коли особа підкріплює свою авторитарність читанням, коли вона не читає, а прилаштовує прочитане до вже укладеного в голові образу світу. Зрозуміло, всі цим грішати більше чи менше. Але добрий читач має бути свідомий цієї можливості – і контролювати своє читання і сприйняття.

Читач 8. Мінусів назвати взагалі не могу. А безсумнівним плюсом читання, порівняно з іншими способами одержання інформації, а насамперед з телебаченням, є те, що воно найбільше стимулює мислення – прочитаний текст, навіть цілком несерйозний, розважальний, людина завжди певним чином обробляє, бо мусить увияти собі прочитане, тобто перетворити слова в образ, а це стимулює думку. Тоді як при спогляданні візуальної картинки по телебаченні людське мислення може залишатися цілком пасивним. Тобто для мене навіть читач найлегковажнішої літератури стоїть вище від нечитача.

Читач 12. Виберу це питання, бо хочу звернути увагу на відсутність власного читацького досвіду сучасного молодого покоління. Маю на увазі, що читання може багато допомогти людині і, проте, всі „діти” між 6 та 20 років мають багато читати. Але зараз читання обмежується до читання в інтернеті, де людина не може мати те саме враження, що книжка дає. Та і взагалі тексти в інтернеті не довгі; читаючи їх людина не досягає справжній читацький досвід. Плюси читання – людина працює над розвитком свого мислення, має багато вражень, поширює свою культуру та готує себе для майбутнє життя. Мабуть не має мінусів читання...

Читач 16. Деякі твори дуже змінюють читача – це може бути і плюсом, і мінусом – все залежить від тексту й характеру змін. Плюс – сильні тексти змушують думати. Мінус – слабкі розслабляють і на них просто марнується час.

Читач 18. Плюси – допомагає „виключитися” з дійсності, знімає стреси, доступна можливість поринути в інші часи і простори, знайомство з людьми, їх долями, почуттями, професіями. Твори – це світ, де можна знайти все, чого бажає душа, і цей світ безмежний. Мінуси – читання це наркотик – забирає дуже багато часу, а треба ж ще щось і робити.

Читач 20. Плюси: за книжкою можна відпочити від свого життя. Мінуси: За нею ж від нього і втікати.

Джон Леббок. Книги настільки привлекательні, що ми повинні задуматися, не жертвуємо ли ми їм іншими своїми обов'язками: розвиваю разум, не пренебрегаємо ли ми розвитком тела? Любителю літератури і наук фізичні вправи кажуться порою докучливими і зайвими. Вот уж поистине, как справедливо заметил покойный лорд Дерби, «тот, кто не находит времени для физических упражнений, найдет его потом для болезни».^{xiii}

Артур Конан Дойл. Общество мертвых [Великих мерців = Книги] может оказаться настолько привлекательным, что человек станет слишком редко думать о живых. Многим из нас следует всерьез опасаться, что, погруженные в наследие мертвецов, мы никогда не узнаем собственных мыслей и чувств. И все же романтика и переживания, полученные из вторых рук, безусловно, достойнее той иссушающей скуки, на которую обрекает жизнь большую часть рода человеческого. Но прекраснее всего, когда мудрость мертвых и их пример дают нам силу и терпение, чтобы пережить тяжкие дни нашей собственной жизни.^{xiv}

Для чого Ви читаете?

Читач 1. А більше нічого не вмію робити ☺

Читач 4. Читання – це розбудова особистості, як бодибілдінг для м'язів, так читання – для мозку. Це тренінг емоцій. Це корисно.

Читач 5. Для мене це частина мого інтелектуального життя.

Читач 6. Якщо коротко – бо мені це подобається. Якщо розгорнуто – то щоб пізнати себе і світ (-☺), зрозуміти речі, які з власного досвіду ніколи б не збагнула, накопичувати різні досвіди та різні бачення. Не нудитися. Мати зачіпку та поживу для мозку. Мати спільні теми для розмов чи тему для листа, щоб могли поділитися прочитаним і продуманим із друзями – тож читаю і для того, щоб спілкуватися (хоч читання нерідко „краде” в мене час, який інакше могла б провести з друзями). Щоб зрозуміти також.

Читач 7. Для задоволення, щоб отримувати інформацію і для навчання.

Читач 9. Для задоволення – в основному для задоволення потреби в читанні як такому. Це подібно до наркотичної залежності – коли немає якісного читання, доводиться використовувати абищо, тільки б задовольнити цей своєрідний голод. Можна сказати, що це інформаційний голод.

Читач 10. Для себе. Сприймаю читання як особливу форму відпочинку, тому читаю тоді, коли читання є запотребованим моїм внутрішнім станом, без цільового направлення щодо змісту

Читач 11. Я читаю для того, щоб бути всесторонньо розвинутою особою. Щоб зі мною було цікаво спілкуватись. Щоб мені було приємно самій від того. Щоб хотілося дізнатись ще більше. Щоб коли подорожуєш, знати, що означають прізвиська на стінах типу «тут жив...» «або в цьому домі жив... І творив... хочеться інколи зробити розумний вигляд і поділитись своїми знаннями з іншими. Коли про щось говорять інші не хочеться відчувати себе на сходінку нижче. Щоб краще розуміти світ. Або краще розуміти різних людей і чого вони так роблять і чого вони саме так думають. Щоб написати дипломну роботу. Щоб в кінці кінців мене меж десь взяли на роботу. Щоб просто провести час. Щоб не нудувати. Щоб комусь дати гарну пораду, або знайти там пораду для самої себе.

Читач 13. Для розширення світогляду, для набуття досвіду, тому, що хочу вдосконалити свої знання (це стосується наукової літератури). Читаю для себе, для заспокоєння, для відпочинку, для перемикання свідомості (знову ж таки для відпочинку), для того, щоби заповнити певні порожнечі, які я інколи відчуваю в собі.

Читач 14. Для мене читання не тільки робота, але й частина щоденного життя. Тобто частина спілкування зі світом. Тому читаю задля приємності і задля роботи, яка відтак теж стає приємністю ☺.

Читач 15. Це основний вид моєї фахової діяльності. Також для задоволення.

Читач 16. Щоб жити було цікаво й не порожньо. Щоб рости, чого всім нам і бажано.

Читач 17. Для отримання необхідної для роботи та саморозвитку інформації. З метою відпочинку

Читач 19. Прикольно це. Цікаво – світи інші відкриваються. І дуже кайфово. Інколи навіть корисно. До речі, це ще й звичка.

Читач 20. Заради відчуття діалогу зі світом.

Вольтер. Нам показалось полезным осудить, изгнать, предать анафеме вышеупомянутое [зловредное книгопечатание] адское изобретение по следующим изложенным ниже причинам:

1. Легкость распространения мыслей ведет очевидно к уничтожению невежества, охраняющего и спасающего все цивилизованные государства.
2. Следует опасаться, что среди книг, привезенных с Запада, найдутся книги по земледелию и по средствам распространения механических искусств, а эти сочинения могут, сохрани Аллах, пробудить гений наших земледельцев и наших фабрикантов, развить промышленность, увеличить их богатства и поднять их когда-нибудь в будущем на духовную высоту, внушить им любовь к общему благу – чувства, противоречащие здравому смыслу.
3. Возможно, что у нас появились бы исторические книги, свободные от чудесного, благодаря которому нация не выходит из состояния блаженной глупости...^{xv}

Марсель Пруст. Книгу от друга отличает по существу не большая или меньшая их мудрость, но самый способ общения, так как благодаря чтению, в противоположность беседе, мы вступаем в общение с другой мыслью, оставаясь наедине с собой, то есть сохраняя всю силу своего интеллекта, которой наслаждаешься в одиночестве и которая немедленно рассеивается в разговоре, сохраняем возможность вдохновиться, продолжить плодотворную работу духа над самим собой... Но если я считаю чтение в его неповторимой сущности, в этом плодотворном чуде общения наедине с самим собой чем-то большим и иным, нежели Рескин, то не считаю все же, несмотря на это, что можно признать за чтением ту решающую роль в нашей духовной жизни, которую как будто отводит ему Рескин... Именно в том и состоит одно из великих и чудесных свойств прекрасных книг (объясняющее нам роль чтения, одновременно важнейшую и ограниченную в нашей духовной жизни), что для автора они могли бы именоваться "выводами", а для читателя – "побуждениями". Мы очень хорошо чувствуем, что наша мудрость начинается там, где она кончается у автора, и хотели бы, чтобы он дал нам ответы, тогда как он только и может возбудить в нас желания. И эти желания он может пробудить в нас, только заставляя нас созерцать высшую красоту, которую он смог достичь предельным усилием своего искусства. Но по странному, а впрочем, счастливому закону умственной оптики (который, возможно, означает, что мы ни от кого не можем получить истину и должны творить ее сами), то, что является последним словом их мудрости, предстает нам только как начало нашей собственной, так что именно в то мгновение, когда они сказали нам все, что могли, нам кажется, будто они еще ничего не сказали... прилагая все свои усилия, писатель, как и художник, может лишь частично приподнять для нас покров уродства и незначительности, мешающей нам проникнуться интересом к миру. И он говорит нам: «...Взгляни! Учись видеть!» И в это время он исчезает. Этим ценно чтение, и поэтому же его недостаточно. Делать из приобщения к нему особую науку значило бы придавать ему слишком большое значение. Чтение стоит у порога духовной жизни; оно может ввести нас в нее; но оно ее не составляет.^{xvi}

ⁱ Оксана Забужко. "Зустріч читача і тексту – це любовний акт". Інтерв'ю // *Слово просвіти*. – 2004. – Ч. 48.

ⁱⁱ Вальтер Скотт. "Антикварий". – в кн.: *Корабли мысли: Зарубежные писатели о книге, чтении, библиофилах*. Рассказы, памфлеты, эссе. – Москва, 1980. – с. 72.

ⁱⁱⁱ Мишель Монтень. "О книгах" – в кн.: *Корабли мысли: Зарубежные писатели о книге, чтении, библиофилах*. Рассказы, памфлеты, эссе. – Москва, 1980. – с. 10.

^{iv} Мишель Монтень. "О книгах" ... там само.

^v Джон Рескин. "Сокровища королей"... там само, с. 164-5.

^{vi} Джон Леббок. "Гимн книгам", "О чтении"... там само, с. 197.

^{vii} Джон Мильтон "Ареопагитика" ... там само, с. 26-7.

^{viii} Ortega y Gasset, José. *La España invertebrada*. – Madrid: Alianza Editorial, 2001. – p. 72.

^{ix} Ли Хант. "Фрагменты эссе и статей" – в кн.: *Корабли мысли: Зарубежные писатели о книге, чтении, библиофилах*. Рассказы, памфлеты, эссе. – Москва, 1980. – с. 129.

^x Томас Карлейль. "Герой – писатель"... там само, с.141, 143-4

^{xi} Чарлз Лэм. "Из «Очерков Элии» и «Последних очерков Элии»"... там само, с. 89-90.

^{xii} Уильям Хэзлитт. "Из «Застольных бесед», «Простодушного собеседника» и других книг"... там само, с.98-9, 101-2.

^{xiii} Джон Леббок. "Гимн книгам", "О чтении"... там само, с. 192.

^{xiv} Артур Конан Дойл "За волшебной дверью"... там само, с. 208.

^{xv} Вольтер. "О страшном вреде книг"... там само, с. 60.

^{xvi} Марсель Пруст. "О чтении"... там само, с. 245-6, 247-8, 249.